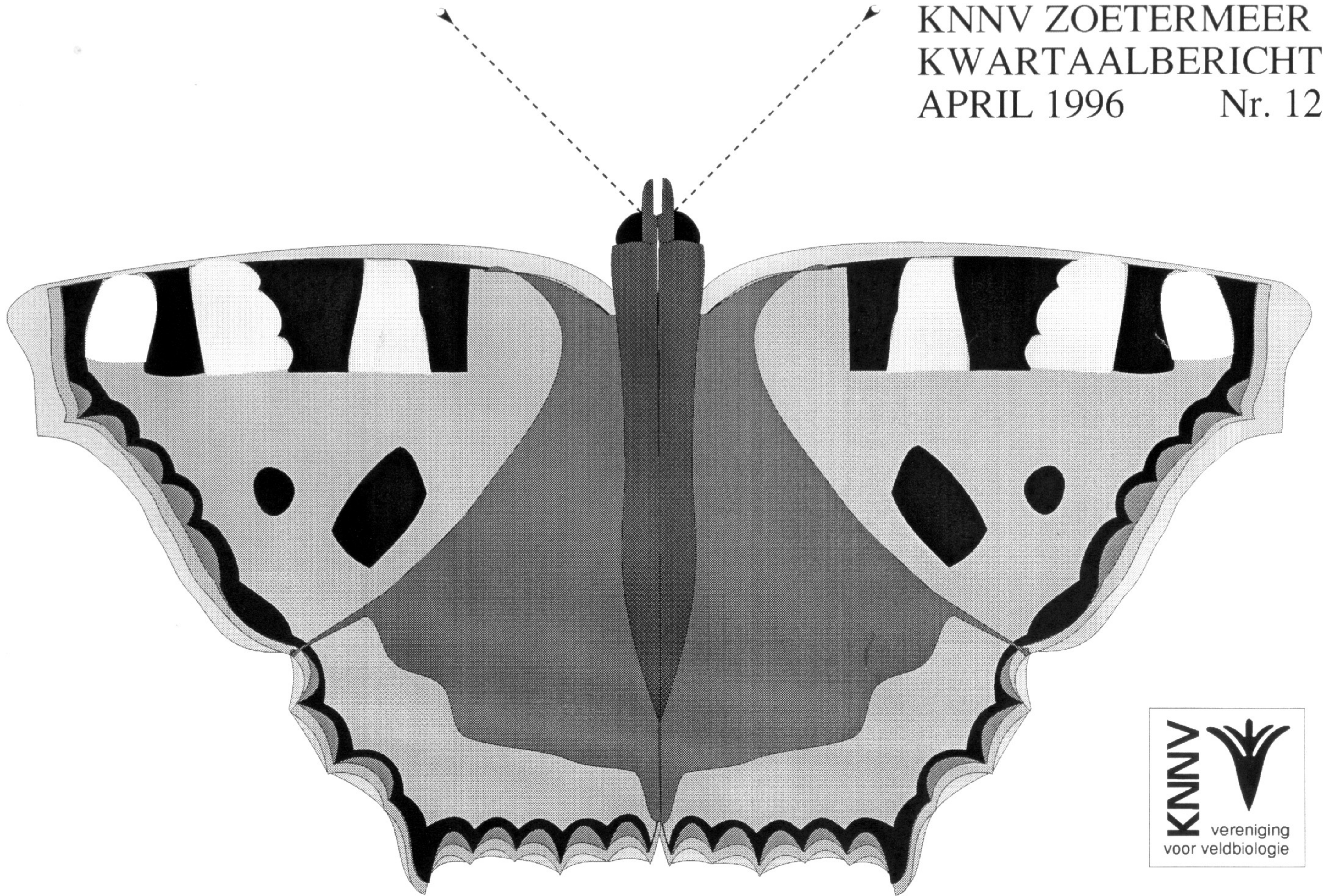

KNNV ZOETERMEER
KWARTAALBERICHT
APRIL 1996 Nr. 12

KONINKLIJKE NEDERLANDSE NATUURHISTORISCHE VERENIGING KWARTAALBERICHT ZOETERMEER

Nr.12

april 1996

INHOUD

UIT DE VERENIGING	3
1 VAN HET BESTUUR	3
2 ACTIVITEITEN VAN DE KNNV AFD. ZOETERMEER	3
3 BERICHT VAN DE VLINDERWERK GROEP	4
4 BERICHT VAN DE PLANTENWERK GROEP	5
5 WAARNEMINGEN IN ZOETERMEER	5
VERSLAGEN VAN ACTIVITEITEN	16
6 DE BIJZONDERE NATUUR EN FLORA VAN DEN BOSCH	16
7 DAGVLINDERS VAN ZOETERMEER, SOORTEN EN POPULATIES	17
DEBAT	19
8 OEVERZWALUWWAL	20
BUITEN DE VERENIGING	22
9 TENTOONSTELLING MICROFOTO'S IN HET WESTPUNT	22
10 DIATOMEËN	23
11 PLATFORM GROEN	24
12 LANDELIJKE LIBELLENDAG	25
13 FROM FAR, FROM EVE AND MORNING	27
14 SPAREN	29

DATA		31
19	KALENDER	31
20	REGISTER	32
21	NAMEN	33

UIT DE VERENIGING

1 VAN HET BESTUUR

Jan Parmentier

Behalve aandacht voor de prachtige tekeningen van Ben Prins in dit blad, de activiteiten van onze vereniging voor dit kwartaal, voor de verslagen, meningen en essayistische prestaties waarvan onze leden en gastschrijvers blij geven, wil ik bijzondere aandacht vragen voor de eerste volledige flora van Zoetermeer die vandaag als bijlage bij dit nummer verschijnt.

Door de bijzondere inspanning van Wim de Liefde is een al enkele jaren levend ideaal van onze leden Johan Vos en Taeke de Jong een belangrijke stap dichterbij gekomen: een determineertabel te maken die de gemiddelde Zoetermeerder in één oogopslag bij de relevante bladzijde brengt wanneer zij of hij een plant op naam wil brengen. De flora is geen vervanging voor een wetenschappelijke flora en hij is nog niet af. Hij kan echter een grote bijdrage leveren aan de belangstelling van het grote publiek voor de natuur en dus de groei van ons ledenbestand wanneer we de auteurs dit jaar helpen hem af te maken. De auteurs denken daarbij aan twee bijdragen van de leden: **test hem en teken de ontbrekende plaatjes**. Er is niet voor niets zoveel werk gedaan om hem in het voorjaar te publiceren: tot juni hoeft je alleen op de linker bladzijden te kijken. De inhoud van de eerste helft staat op de voorkant, de inhoud van de tweede helft op de achterkant.

Bijlage bij het
Kwartalblad
KNNV Zoetermeer
april 1996, Nr. 1.2

Blustede's magis niet
wieldig prikgevoel.
als een ander loofde
voor het loofde/loofde
aangevonden bij
A. Eghe en H. Steen
Pluim en loofde/loofde
Fred. Deuninger Verlag
Rum, 1992
Lancetvormige plant
verdunde veld
de laatste in het
loofde/loofde
tel. 079 111099

WILDE PLANTEN IN ZOETERMEER, INGEDEELD NAAR BLADVORM

Rond of bijna rond
1 wit
2 wit
3 rood
4 wit
5 wit
6 wit
7 wit
8 wit
9 wit
10 wit
11 wit
12 wit
13 wit
14 wit
15 wit
16 wit
17 wit
18 wit
19 wit
20 wit
21 wit
22 wit
23 wit
24 wit
25 wit
26 wit
27 wit
28 wit
29 wit
30 wit
31 wit
32 wit
33 wit
34 wit
35 wit
36 wit
37 wit
38 wit
39 wit
40 wit
41 wit
42 wit
43 wit
44 wit
45 wit
46 wit
47 wit
48 wit
49 wit
50 wit
51 wit
52 wit
53 wit
54 wit
55 wit
56 wit
57 wit
58 wit
59 wit
60 wit
61 wit
62 wit
63 wit
64 wit
65 wit
66 wit
67 wit
68 wit
69 wit
70 wit
71 wit
72 wit
73 wit
74 wit
75 wit
76 wit
77 wit
78 wit
79 wit
80 wit
81 wit
82 wit
83 wit
84 wit
85 wit
86 wit
87 wit
88 wit
89 wit
90 wit
91 wit
92 wit
93 wit
94 wit
95 wit
96 wit
97 wit
98 wit
99 wit
100 wit

Langwerpig
101 wit
102 wit
103 wit
104 wit
105 wit
106 wit
107 wit
108 wit
109 wit
110 wit
111 wit
112 wit
113 wit
114 wit
115 wit
116 wit
117 wit
118 wit
119 wit
120 wit
121 wit
122 wit
123 wit
124 wit
125 wit
126 wit
127 wit
128 wit
129 wit
130 wit
131 wit
132 wit
133 wit
134 wit
135 wit
136 wit
137 wit
138 wit
139 wit
140 wit
141 wit
142 wit
143 wit
144 wit
145 wit
146 wit
147 wit
148 wit
149 wit
150 wit

Lancetvormig
151 wit
152 wit
153 wit
154 wit
155 wit
156 wit
157 wit
158 wit
159 wit
160 wit
161 wit
162 wit
163 wit
164 wit
165 wit
166 wit
167 wit
168 wit
169 wit
170 wit
171 wit
172 wit
173 wit
174 wit
175 wit
176 wit
177 wit
178 wit
179 wit
180 wit
181 wit
182 wit
183 wit
184 wit
185 wit
186 wit
187 wit
188 wit
189 wit
190 wit
191 wit
192 wit
193 wit
194 wit
195 wit
196 wit
197 wit
198 wit
199 wit
200 wit

Lijnvormig
201 wit
202 wit
203 wit
204 wit
205 wit
206 wit
207 wit
208 wit
209 wit
210 wit
211 wit
212 wit
213 wit
214 wit
215 wit
216 wit
217 wit
218 wit
219 wit
220 wit
221 wit
222 wit
223 wit
224 wit
225 wit
226 wit
227 wit
228 wit
229 wit
230 wit
231 wit
232 wit
233 wit
234 wit
235 wit
236 wit
237 wit
238 wit
239 wit
240 wit
241 wit
242 wit
243 wit
244 wit
245 wit
246 wit
247 wit
248 wit
249 wit
250 wit

Handvormig
251 wit
252 wit
253 wit
254 wit
255 wit
256 wit
257 wit
258 wit
259 wit
260 wit
261 wit
262 wit
263 wit
264 wit
265 wit
266 wit
267 wit
268 wit
269 wit
270 wit
271 wit
272 wit
273 wit
274 wit
275 wit
276 wit
277 wit
278 wit
279 wit
280 wit
281 wit
282 wit
283 wit
284 wit
285 wit
286 wit
287 wit
288 wit
289 wit
290 wit
291 wit
292 wit
293 wit
294 wit
295 wit
296 wit
297 wit
298 wit
299 wit
300 wit

Veervormig ingesnoeden
301 wit
302 wit
303 wit
304 wit
305 wit
306 wit
307 wit
308 wit
309 wit
310 wit
311 wit
312 wit
313 wit
314 wit
315 wit
316 wit
317 wit
318 wit
319 wit
320 wit
321 wit
322 wit
323 wit
324 wit
325 wit
326 wit
327 wit
328 wit
329 wit
330 wit
331 wit
332 wit
333 wit
334 wit
335 wit
336 wit
337 wit
338 wit
339 wit
340 wit
341 wit
342 wit
343 wit
344 wit
345 wit
346 wit
347 wit
348 wit
349 wit
350 wit

Veervormig samengesteld
351 wit
352 wit
353 wit
354 wit
355 wit
356 wit
357 wit
358 wit
359 wit
360 wit
361 wit
362 wit
363 wit
364 wit
365 wit
366 wit
367 wit
368 wit
369 wit
370 wit
371 wit
372 wit
373 wit
374 wit
375 wit
376 wit
377 wit
378 wit
379 wit
380 wit
381 wit
382 wit
383 wit
384 wit
385 wit
386 wit
387 wit
388 wit
389 wit
390 wit
391 wit
392 wit
393 wit
394 wit
395 wit
396 wit
397 wit
398 wit
399 wit
400 wit

Wim de Liefde
Taeke de Jong
Suzan Blom

AMND
vereniging
Stichting MESO, Zoetermeer 1996

Het bladeren van beide kanten wordt met de door de primitieve bindwijze uitstekende bladzijden alleen maar vergemakkelijkt.

Hij past in je binnenzak en heeft op elke bladzijde ruimte voor aantekeningen.

De flora is een leken-opstapje voor een meer wetenschappelijke flora. Bij elke plant staat het familie- en geslachtsnummer dat in de Heukels' flora bovenaan iedere bladzijde staat, zodat je snel 'de wetenschap in' kunt. Een alfabetische lijst achterin geeft ook nog de plaats in de vijf kloeke delen van de Oecologische Flora, zodat veel zoekwerk je bespaard blijft. Verder is in deze lijst te lezen of de plant de laatste jaren nog in Zoetermeer te zien was, of je iets bijzonders gevonden hebt, of het past op de plek waar hij stond.

Kortom, gebruik hem dus en spaar de auteurs je kritiek niet. Maak foto's van bloeiende planten die nog niet zijn afgebeeld, probeer er zelf een tekening van te maken of laat het iemand uit je omgeving doen. Het kwartaalblad publiceert de binnenkomende tekeningen zodat je ze als in een Verkade-album zelf kunt inplakken. Laten we er zo samen iets moois van maken dat volgend jaar breder gepubliceerd kan worden.

2 ACTIVITEITEN VAN DE KNNV AFD. ZOETERMEER

voor het tweede kwartaal van 1996.

1) "Haal de natuur je tuin in", de eerste van twee thema-avonden over dit onderwerp door Ben Prins op donderdag 18 april in het M.E.C. "De Soete aarde". Uiteraard zal het accent van deze eerste avond liggen op de lente. Aanvang 20.00 uur.

2) Start van het SA-soortenproject op donderdag 25 april in "De Soete Aarde" door de plantenwerkgroep. (zie SA-artikel in dit blad). Aanvang: 20.00 uur

3) Stinzenplanten i.s.m het IVN op landgoed Te Werve, v. Vredenburgweg te Rijswijk op zondag 28 april o.l.v. Thea Veelenturf. Vertrek vanaf "De Soete Aarde" om 13.00 uur. Opgave verplicht i.v.m. het vervoer. (Jan: 169210)

4) De stand van zaken van het floristisch onderzoek in de stedelijke gebieden van ons district i.s.m. FLORON op **dinsdag 14 mei** in het M.E.C. "De Soete Aarde" door Joop Mourik, FLORON-districtscoördinator. Aanvang 20.00 uur.

5) In samenwerking met FLORON zullen we ook dit jaar weer onder deskundige leiding van Joop Mourik een Km2 Zoetermeer inventariseren. De keuze is dit keer op Km-hok 30.57.35 (Palenstein) gevallen. Deze inventarisatie-ronde vindt plaats op zaterdag 8 juni. Start 10.00 uur bij sprinterstation "Palenstein".

6) Waterplanten in en rond Zoetermeer was het thema van een drietal excursies van vorig jaar. Dit jaar organiseert de KNNV een thema-avond over dit boeiende onderwerp, en wel op **dinsdag 18 juni** in het M.E.C. "De Soete aarde" door Adrie v. Heerden. Aanvang 20.00 uur

7) Westerparkexcursie o.l.v. Peter v. Wely op zaterdag 29 juni. Dit keer zullen i.v.m. het landelijk georganiseerde KNNV/NJN libellenweekend de Zoetermeerse libellen in de belangstelling staan. Zie ook verslag landelijke libellendag elders in dit blad. We starten bij het "Westpunt" om 10.00 uur.

3 BERICHT VAN DE VLINDERWERK GROEP

les Voogd

De eerste bijeenkomst van de gezamenlijke Vlinderwerkgroep van IVN en KNNV is op 2 april 1996. De bijeenkomst begint om 20.00 uur in het Milieu educatief centrum De Soete Aarde. De voorlopige agenda voor deze avond is:

1. Opening.
2. Mededelingen.
3. Doelstellingen.
4. Monitoringroutes.
5. Excursies.
6. Rondvraag.
7. Datum volgende bijeenkomst.

Belangstellenden zijn van harte welkom.

4 BERICHT VAN DE PLANTENWERK GROEP

Johan Vos

HERSTART VAN HET SA-PROJECT

(zie ook kwartaalbericht nr.4 van april 1994)

In 1993 werd in Zoetermeer het FLORON AA-soorten onderzoek afgesloten. Inmiddels kunnen we terugkijken op een succesvol project. De daarna opgerichte plantenwerkgroep heeft vervolgens een aanzet gegeven om via totaallijsten de complete flora van Zoetermeer in beeld te brengen. Over de stand van zaken van het totaalproject wordt door Wim de Liefde elders in dit blad melding gemaakt. De hoeveelheid vrije tijd en kennis die nodig is om dit type inventarisatiewerk in de stad te kunnen doen is door ons indertijd flink onderschat. Het gevaar is dan ook groot dat minder ervaren plantenwerkgroepleden de laatste jaren gedemotiveerd zijn geraakt, temeer daar ondersteuning vanuit de werkgroep via de open contactavonden niet altijd even optimaal was.

Reden genoeg om te zoeken naar een project waar ook mensen met minder vrije tijd en/of floristische kennis zelfstandig mee uit de voeten kunnen.

Het al eerder bedachte SA-project lijkt op het eerste gezicht aan deze eisen te voldoen.

SA staat voor stedelijke (specifieke) aandachtsoorten. Het project bevat een beperkt aantal soorten (75 stuks), waarvan er zeker 64 in Zoetermeer worden waargenomen. Het SA-project is in samenwerking met Joop Mourik, (FLORON-districtscoördinator) tot stand gekomen.

SA-soorten zijn voor het merendeel gemakkelijk herkenbaar en tevens komt er met het in kaart brengen van deze soorten belangrijke informatie op tafel over het effect van verstedelijking op onze flora.

De bedoeling is dat op **25 april a.s. het SA-project** officieel van start gaat.

Deze avond zullen we het hebben over de SA-soorten die in de voorzomer bloeien, er zijn SA-waarnemingsformulieren aanwezig en er kunnen, indien daar behoefte aan bestaat afspraken gemaakt worden voor speciale SA-excursies.

5 WAARNEMINGEN IN ZOETERMEER

Wim de Liefde

TOTAALLIJSTEN TOT EN MET 1995

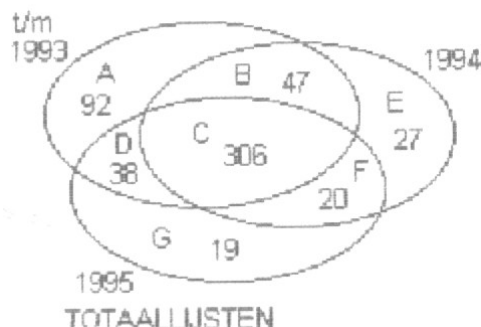
Waarschijnlijk ten overvloede volgt hier eerst de definitie van een totaallijst. Een totaallijst is een lijst met alle soorten die zijn waargenomen in een bepaald gebied en in een bepaalde periode.

Zo is er de totaallijst van Zoetermeer vanaf ongeveer 1970 t/m 1993. Deze lijst is gebaseerd op gegevens van de gemeente Zoetermeer en op gegevens die Johan Vos van Peter van Wely heeft. De KNNV/Zoetermeer is niet in het bezit van de waarnemingslijsten waarop deze totaallijst is gebaseerd. We kennen dus niet de afzonderlijke gegevens van de waarnemingen. We kunnen deze lijst alleen gebruiken om jaar na jaar de totaallijst tot en met dat jaar vast te stellen.

De stand van zaken per 24 januari 1996 is als volgt.

Aanvankelijk omvatte de totaallijst van Zoetermeer t/m 1993 487 soorten. Dit zijn dezelfde soorten als die waren voorgedrukt op de streeplijst van 1994. In 1995 is besloten dat er 4 soorten bij nader inzien toch als onzeker beschouwd moeten worden. Het gaat om:

26waterweegbree, Smalle	<i>Alisma gramineum</i>
784wederik, Grote	<i>Lysimachia vulgaris</i>
1075Oostenrijkse kers	<i>Rorippa austriaca</i>
1198walstro, Blauw	<i>Sherardia arvensis</i>

De totaallijst t/m 1993 bestaat nu uit 483 soorten (ABCD). Zie ook de verzamelingensfiguur hiernaast.

In 1994 zijn na toevoeging van enige losse waarnemingen en enige correcties 1471 waarnemingen gedaan. Daarbij zijn 400 soorten (BCEF) waargenomen.

In 1995 zijn 1138 waarnemingen gedaan. Daarbij zijn 383 soorten (CDFG) waargenomen. Kijken we naar de waarnemingen van 1994 en 1995 samen, dan hebben we dus 1471 + 1138 = 2609 waarnemingen en daarbij zijn 457 soorten (BCDEFG) waargenomen. Dat is bijna net zo veel als t/m 1993.

T.o.v. 1994 zijn er in 1995, 57 "nieuwe" soorten (DG) waargenomen.

Als we de totaallijst van Zoetermeer t/m 1993 ook meenemen dan krijgen we het volgende overzicht. Totaallijsten van Zoetermeer:

periode t/m	aantal	aantal nieuwe soorten	aantal soorten nog niet gedocumenteerd
1993	483 ABCD		483 ABCD
1994	530 ABCDEF	47 EF	130 AB
1995	549 ABCDEFG	19 G	92 A

WAARNEMINGEN IN 1995

Nieuw zijn de volgende soorten:

NR	ZIE SRTNR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM
1	T 20	Zilverhaver	<i>Aira caryophylla</i>
2	T 69	Echte kervel	<i>Anthriscus cerefolium</i>
3	T 75	leeuweklauw, Kleine	<i>Aphanes inexpectata</i>
4	T 113	Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
5	T 1804	Raapzaad	<i>Brassica rapa</i>
6	T 194	klokje, Pracht-	<i>Campanula persicifolia</i>
7	T 254	zegge, cyper-, Hoge	<i>Carex pseudocyperus</i>
8	T 851	vederkruid, Aar-	<i>Myriophyllum spicatum</i>
9	L 852	vederkruid, Krans-	<i>Myriophyllum verticillatum</i>
10	T 931	doddegras, Zand-	<i>Phleum arenarium</i>
11	L 944	weegbree, Hertshoorn-	<i>Plantago coronopus</i>

12 T	971	duizendknoop, Hegge-	Polygonum dumetorum
13 T	976	duizendknoop, Zachte	Polygonum mite
14 *)	1071	Aalbes	Ribes rubrum
15 T	1202	silene, Kegel-	Silene conica
16 T	1344	IJzerhard	Verbena officinalis
17 T	1367	Gelderse roos	Viburnum opulus
18 T	1373	wikke, Hegge-	Vicia sepium
19 L	1386	viooltje, bos-, Donkersporig	Viola reichenbachiana

Bij de verwijzing ZIE slaat T op toevoegingen aan de streeplijsten, dus hetzelfde hok en dezelfde waarnemer. L slaat op de lijst met losse waarnemingen. *) Vormt een bijzonder geval. De Aalbes is toegevoegd aan de streeplijst van 1995, hoewel er nog geen gedocumenteerde waarnemingen waren!

Voordat we laten zien welke waarnemingen gedaan zijn in Zoetermeer in 1995 nog een opmerking van uw waarnemingen-in-de-computer-stopper.
HET IS NIET EENVOUDIG OM DE JUISTE NAAM VAN EEN SOORT TE VINDEN.

Welke van de volgende namen zijn geldig denkt u?

1	Oostelijk kruiskruid	4	Voorjaarshelmbloem
2	Voorjaarskruiskruid	5	Vingerhelmkruid
3	Voorjaarshelmbloem	6	Vingerhelmbloem

Als u een waarneming doet van een soort die niet op de streeplijst voorkomt, of u geeft een losse waarneming, of u twijfelt welke soort het is. Zoek dan zoveel u kunt op, wat betreft mogelijke namen, liefst met soortnummer erbij.

DE WAARNEMINGEN VAN 1995

In 1995 zijn er in totaal 7 streeplijsten ingevuld.
Het betreft de volgende (deel-)hokken:

30 47 45	alleen het recreatiegebied Noord Aa
30 57 34	helemaal
30 57 41 (2x)	ten noorden van de A12
30 57 42	ten noorden van de A12
30 57 44	helemaal
30 58 21	helemaal, behalve een eilandje in het park en de spoorlijn

Deze waarnemingen worden gepresenteerd in 3 tabellen.

1. de streeplijst-waarnemingen
2. de aan de streeplijsten toegevoegde waarnemingen
3. de losse waarnemingen

De waarnemers zijn DH L v. Duuren & M. v. Hoorn, JO A. de Jong, KS T. Kester, RE F. Reeder, VO I. Voogd, VS J. Vos

NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	kaart	30	30	30	30	30	30	30	30
			uurhok	57	58	57	57	57	57	47	
			km - hok	34	21	41	42	41	44	45	
			Wmr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS	
			SNR								
1	Aalbes	Ribes rubrum	1071			1				1	
2	Akkerkers	Rorippa sylvestris	1078	x	2					3	
3	Akkerkool	Lapsana communis	708	x	1	2	2			3	
4	andoorn, Bos-	Stachys sylvatica	1246							2	
5	andoorn, Moeras-	Stachys palustris	1245	x	2		2			3	3
6	Appel	Malus sylvestris	1934							1	
7	ballote, Stinkende	Ballota nigra subsp. foetida	129							1	
8	barbarakruid, Gewoon	Barbarea vulgaris	133	x	1					2	2
9	Bastaardbraam	Rubus x corylifolius	2009	x						3	3
10	basterdwederik, Beklierde	Epilobium ciliatum	448							3	
11	basterdwederik, Berg-	Epilobium montanum	454	x	2	3	2			3	
12	basterdwederik, Kantige, s.l.	Epilobium tetragonum	1642							1	
13	basterdwederik, Viltige	Epilobium parviflorum	457	x						3	
14	beemdgras, Ruw	Poa trivialis	959			3	3			3	3
15	beemdgras, Veld-	Poa pratensis	958	x		3	3			2	
16	bereklaauw, Gewone	Heracleum sphondylium	607	x	2	3	3	3	3	3	3
17	bereklaauw, Reuzen-	Heracleum mantegazzianum	606	x	1	2					
18	berk, Ruwe	Betula pendula	140							1	
19	biggekruid, Gewoon	Hypochaeris radicata	654	x				1		2	
20	Bijvoet	Artemisia vulgaris	101	x	2	3	3	3	3	3	2
21	Bitterzoet	Solanum dulcamara	1218		1		1			1	3
22	Blauwe druifjes	Muscari botryoides	837	x	1						
23	Boerenwormkruid	Tanacetum vulgare	1260		1		2			3	
24	Bolderik	Agrostemma githago	15	x						1	
25	Bosrank	Clematis vitalba	339	x	1					1	
26	boterbloem, Behaarde	Ranunculus sardous	1057							2	
27	boterbloem, Blaartrekkende	Ranunculus sceleratus	1058	x	2	2		2	2	3	
28	boterbloem, Kruijpende	Ranunculus repens	1056	x	2	3	3	3	3	3	3
29	boterbloem, Scherpe	Ranunculus acris	1040	x	2	3	3	3	3	3	3
30	brandnetel, Grote	Urtica dioica	1321	x	2	3	3	3	3	3	3
31	brandnetel, Kleine	Urtica urens	1322			2	2			3	
32	brunel, Gewone	Prunella vulgaris	1017	x		2	3	1		2	
33	distel, Akker-	Cirsium arvense	331	x	2	3	3	3	3	3	3
34	distel, Krul-	Carduus crispus	208			2				1	2
35	distel, Speer-	Cirsium vulgare	336	x	2	3	3	3	3	3	3
36	dotterbloem, Gewone	Caltha palustris subsp. palustris	187		1		3			1	2
37	dovenetel, Bonte gele	Galeobdolon luteum cv. Florentinum	1898							3	
38	dovenetel, Bonte gevlekte	Lamium maculatum cv. variegatum	10002		1					3	1
39	dovenetel, Ingesneden	Lamium purpureum var. incisum	703							1	
40	dovenetel, Paarse, s.s.	Lamium purpureum var. purpureum	706	x	2					3	3
41	dovenetel, Witte	Lamium album	700	x	2	3	3	3	3	3	3
42	dravik, IJle	Bromus sterilis	165	x	2					3	2
43	dravik, Zachte, s.l.	Bromus hordeaceus	2337	x	2	3	3	3	3	3	3
44	dravik, Zwenk-	Bromus tectorum	166	x						2	
45	Duinriet	Calamagrostis epigejos	174	x						1	
46	Duist	Alopecurus myosuroides	41		2					3	2
47	duivekervel, Gewone	Fumaria officinalis	533	x	1					2	
48	duizendblad, Gewoon	Achillea millefolium	4	x	2	3	3	3	3	3	2
49	duizendknoop, Beklierde	Polygonum lapathifolium	973	x	2					3	2
50	Egelantier	Rosa rubiginosa	1645							1	

Waarnemingen op streeplijsten 1995		kaart	30	30	30	30	30	30	30	
BLAD 2 van 8		uurhok	57	58	57	57	57	57	47	
		km - hok	34	21	41	42	41	44	45	
		wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS	
NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	SNR							
51	egelskop, Grote, s.s.	Sparganium erectum subsp. erectum	1533		1			3	3	3
52	eik, Zomer-	Quercus robur	1037	x	1				2	2
53	els, Zwarte	Alnus glutinosa	36			3	3		3	3
54	engelwortel, Gewone	Angelica sylvestris	60	x	2				2	3
55	ereprijs, Draad-	Veronica filiformis	1896		2	3	3		3	3
56	ereprijs, Gewone	Veronica chamaedrys	1351		1					1
57	ereprijs, Grote	Veronica persica	1358	x	2				3	2
58	ereprijs, Klimop-	Veronica hederifolia	1352	x	2				2	
59	ereprijs, Veld-	Veronica arvensis	1347	x	1				3	1
60	ereprijs, water-, Rode	Veronica catenata	1350		1				2	3
61	es, Gewone	Fraxinus excelsior	531	x	2				3	2
62	esdoorn, Gewone	Acer pseudoplatanus	2	x		3	3		3	
63	fijnstraal, Canadese	Erigeron canadensis	475	x	2	2	1	2	3	
64	Fioringras	Agrostis stolonifera	18		1				3	3
65	Fluitekruid	Anthriscus sylvestris	70	x		3	3	3	3	3
66	fonteinkruid, Tenger	Potamogeton pusillus	1002							3
67	ganzebloem, Gele	Chrysanthemum segetum	321		1					
68	ganzevoet, Korrel-	Chenopodium polyspermum	315		1				3	2
69	ganzevoet, Mel-	Chenopodium album	306		2	2	2	3	3	3
70	ganzevoet, Rode	Chenopodium rubrum	316						2	
71	ganzevoet, Stippel-	Chenopodium ficifolium	310						3	2
72	ganzevoet, Zeegroene	Chenopodium glaucum	312						1	
73	Gele plomp	Nuphar lutea	865							2
74	gierst, Pluim-	Panicum miliaceum	1716						2	
75	Glanshaver	Arrhenatherum elatius	96	x	2				3	3
76	Grijskruid	Berteroa incana	137	x					1	
77	guichelheil, Rood	Anagallis arvensis subsp. arvensis	52	x					1	
78	guldenroede, Late	Solidago gigantea	1221		1				3	2
79	havikskruid, Oranje	Hieracium aurantiacum	611						1	
80	Hazelaar	Corylus avellana	366						2	
81	Heelblaadjes	Pulicaria dysenterica	1029			2			1	
82	Heen	Scirpus maritimus	1156		2				2	3
83	Heermoes	Equisetum arvense	462	x	2	3	3	3	3	3
84	heksenkruid, Groot	Circaea lutetiana	329	x			2			
85	helmbloem, Gele	Pseudofumaria lutea	364		2				2	
86	helmkruid, Knopig	Scrophularia nodosa	1170						1	
87	herderstasje, Gewoon	Capsella bursa-pastoris	200	x	3			3	3	2
88	Herik	Sinapis arvensis	1207	x	3				3	2
89	hertshooi, Gevleugeld	Hypericum quadrangulum	651						1	
90	hoefblad, Groot	Petasites hybridus	926			3	3	2	2	
91	hoefblad, Klein	Tussilago farfara	1316	x	2	3	3	3	3	2
92	Hoenderbeet	Lamium amplexicaule	701		1				2	
93	Hondsdrif	Glechoma hederacea	582	x	2	3	3	3	3	3
94	honingklaver, Goudgele	Melilotus altissima	810					2	1	
95	honingklaver, Witte	Melilotus alba	809	x	2	1			3	2
96	hoornblad, Grof	Ceratophyllum demersum	299		2				3	3
97	hoornbloem, Gewone	Cerastium fontanum subsp. vulgare	296	x	2	3	3		3	3
98	hoornbloem, Kluwen-	Cerastium glomeratum	295		2				3	3
99	hoornbloem, Viltige	Cerastium tomentosum	2301						1	
100	hoornbloem, Zand-	Cerastium semidecandrum	298	x					3	

Waarnemingen op streeplijsten 1995

BLAD 3 van 8

NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	kaart	30	30	30	30	30	30	30	30
			uurhok	57	58	57	57	57	57	47	47
			km - hok	34	21	41	42	41	44	45	45
			wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS	
			SNR								
101	Hopklaver	Medicago lupulina	799	x	1	3	2		3	2	
102	Hulst	Ilex aquifolium	658						2		
103	judaspenning, Tuin-	Lunaria annua	1866	x	2				3		
104	kaardebol, Grote	Dipsacus fullonum	412		1				2		
105	kaasjeskruid, Groot	Malva sylvestris	792		2				2		
106	kaasjeskruid, Klein	Malva neglecta	790		1						
107	kaasjeskruid, Muskus-	Malva moschata	789		2				2		
108	kaasjeskruid, Vijfdelig	Malva alcea	788						1		
109	Kalmoes	Acorus calamus	7		1				2	2	
110	Kamgras	Cynosurus cristatus	386		1			2			
111	kamille, Echte	Matricaria recutita	794	x	2			3	3	1	
112	kamille, Reukeloze	Matricaria maritima	795		1			3	3		
113	kamille, Schijf-	Matricaria discoidea	796		2			2	3		
114	kastanje, paarde-, Witte	Aesculus hippocastanum	1851	x					1	1	
115	kattestaart, Grote	Lythrum salicaria	785		1				2	2	
116	kievitsbloem, Wilde	Fritillaria meleagris	532						1		
117	Kikkerbeet	Hydrocharis morsus-ranae	640		2				2	3	
118	klaproos, Bleke	Papaver dubium	915					2	2		
119	klaproos, Grote	Papaver rhoeas	916	x	2				3	2	
120	klaver, Basterd-	Trifolium hybridum	1301			3	3		3	3	
121	klaver, Kleine	Trifolium dubium	1299		2			3	3	3	
122	klaver, Liggende	Trifolium campestre	1298						1		
123	klaver, Rode	Trifolium pratense	1305	x	2			3	3	3	
124	klaver, Witte	Trifolium repens	1306	x	2	3	3	3	3	3	
125	klaverzuring, Gehoornde	Oxalis corniculata	910				1		2		
126	klaverzuring, Stijve	Oxalis fontana	911						3		
127	Kleefkruid	Galium aparine	546	x	2	3	3	3	3	3	
128	Klimop	Hedera helix	598	x	1				2		
129	klit, Middelste	Arctium pubens	86	x	1	2	2		3		
130	klokje, Ruig	Campanula trachelium	199						1		
131	Knoopkruid	Centaurea jacea	1766	x	2	2			3		
132	Knopherik	Raphanus raphanistrum	1061						1		
133	knopkruid, Harig	Galinsoga quadriradiata	544	x	2				3	2	
134	knopkruid, Kaal	Galinsoga parviflora	545						3		
135	koekoeksbloem, Avond-	Silene latifolia (subsp. alba)	805						2		
136	koekoeksbloem, Dag-	Silene dioica	807			1	2		2	2	
137	koekoeksbloem, Echte	Lychnis flos-cuculi	772						1	3	
138	Kompassla	Lactuca serriola	699	x	1	2	2	3	3	3	
139	Koninginnekruid	Eupatorium cannabinum	490						1	3	
140	Koolzaad	Brassica napus	1802		1			3	3	3	
141	Korenbloem	Centaurea cyanus	279		1						
142	kornoelje, Rode	Cornus sanguinea	355						3	1	
143	Kromhals	Anchusa arvensis	779	x							
144	Kroontjeskruid	Euphorbia helioscopia	495	x	1				2		
145	kroos, Bult-	Lemna gibba	722		2			3	2	3	
146	kroos, Klein	Lemna minor	723		2			3	3	3	
147	kroos, Punt-	Lemna trisulca	724		2	3	3			3	
148	kroos, Veelwortelig	Spirodela polyrhiza	1241			3	3		1	3	
149	kroosvaren, Grote	Azolla filiculoides	128		1				2		
150	Kropaar	Dactylis glomerata	390	x	3	3	3	3	3	3	

Waarnemingen op streeplijsten 1995

BLAD 4 van 8

NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	kaart	30	30	30	30	30	30	30	30
			uurhok	57	58	57	57	57	57	57	47
			km - hok	34	21	41	42	41	44	45	
			wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS	
			SNR								
151	kruidkers, Steen-	Lepidium ruderales	733								2
152	Kruipertje	Hordeum murinum	636	x	2	3	3				3
153	kruiskruid, Bezem-	Senecio inaequidens	1733	x							1
154	kruiskruid, Duin-	Senecio jacobaea subsp. dunensis	1530		1						3
155	kruiskruid, Jakobs-, s.s.	Senecio jacobaea subsp. jacobaea	1188	x	1	2			3		3
156	kruiskruid, Klein	Senecio vulgaris	1192	x	2						3
157	kruiskruid, Kleverig	Senecio viscosus	1191	x							2
158	Kweek	Elymus repens	446	x	2	3	3	3	3		3
159	langbaardgras, Gewoon	Vulpia myuros	1393	x	2						3
160	lathyrus, Veld-	Lathyrus pratensis	715	x							
161	leeuwebek, Gestreepte	Linaria repens	1706	x							2
162	leeuwebek, Kleine	Chaenorrhinum minus	743								2
163	leeuwebek, Muur-	Cymbalaria muralis	741		1						
164	leeuwetand, Vertakte	Leontodon autumnalis	725						2	3	3
165	lepelblad, Deens	Cochlearia danica	342								2
166	Lidrus	Equisetum palustre	466	x	1				3		3
167	liefdegras, Straat-	Eragrostis pilosa	1762								2
168	Liesgras	Glyceria maxima	585	x	2						3
169	liguster, Wilde	Ligustrum vulgare	736			2	2				1
170	lijsterbes, Wilde	Sorbus aucuparia	1227	x	1	2					2
171	lis, Gele	Iris pseudacorus	665		2		3	1			3
172	lisdodde, Grote	Typha latifolia	1318	x	2				3		3
173	lisdodde, Kleine	Typha angustifolia	1317								1
174	longkruid, Gevlekt	Pulmonaria officinalis	1032								1
175	look, Das-	Allium ursinum	34								
176	look, Kraai-	Allium vineale	35	x							2
177	Look-zonder-look	Alliaria petiolata	29	x	2	3	3	3	3		2
178	Luzerne	Medicago sativa	801	x	1						
179	maagdenpalm, Kleine	Vinca minor	1377		2						1
180	Madeliefje	Bellis perennis	135	x	3	3	3	3	3		3
181	Mannagras	Glyceria fluitans	584		2						3
182	Mansoor	Asarum europaeum	5022								1
183	Margriet	Leucanthemum vulgare	319	x	2	3	3	3	3		2
184	marjolein, Wilde	Origanum vulgare	894								1
185	meidoorn, Eenstijlige	Crataegus monogyna	369	x		3	3				3
186	melde, Spies-	Atriplex prostrata	121		1	2	2				2
187	melde, Uitstaande	Atriplex patula	123								1
188	melkdistel, Akker-, s.s.	Sonchus arvensis var. arvensis	1223	x	2	3	3	3	3		3
189	melkdistel, Gekroesde	Sonchus asper	1224	x	1						3
190	melkdistel, Gewone	Sonchus oleraceus	1225	x	2		3	3			3
191	Moederkruid	Tanacetum parthenium	320		2						3
192	Moeraskers	Rorippa palustris	1076	x	2						3
193	moerasscherm, Groot	Apium nodiflorum	78								
194	Moerasspirea	Filipendula ulmaria	526				1				1
195	morgenster, Gele	Tragopogon pratensis ssp. pratensis	2418	x	1	3	3	1			2
196	morgenster, Paarse	Tragopogon porrifolius	1293		1						
197	mosterd, Zwarte	Brassica nigra	152								2
198	munt, Water-	Mentha aquatica	813	x	2		2				3
199	muur, Vogel-	Stellaria media	1250	x	2						3
200	Muurpeper	Sedum acre	1175	x							2

Waarnemingen op streeplijsten 1995

BLAD 5 van 8

NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	kaart	30	30	30	30	30	30	30	30
			uurhok	57	58	57	57	57	57	57	47
			km - hok	34	21	41	42	41	44	44	45
			wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS	VS
			SNR								
201	naalbaar, Geelrode	<i>Setaria pumila</i>	1195							1	
202	nachtschade, Beklierde	<i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>schultesii</i>	1738	x							
203	nachtschade, Zwarte, s.s.	<i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>nigrum</i>	1219		1				3	2	
204	nagelkruid, Geel	<i>Geum urbanum</i>	579	x					3		
205	ooievaarsbek, Berm-	<i>Geranium pyrenaicum</i>	575			2	2		3		
206	ooievaarsbek, Donkere	<i>Geranium phaeum</i>	572			2			2		
207	ooievaarsbek, Kleine	<i>Geranium pusillum</i>	574	x	1				1		
208	ooievaarsbek, Ronde	<i>Geranium rotundifolium</i>	577						1		
209	ooievaarsbek, Slipbladige	<i>Geranium dissectum</i>	570		2			3	3	3	
210	ooievaarsbek, Zachte	<i>Geranium molle</i>	571	x					3		
211	orchis, Brede, ssp. majalis v.	<i>Dactylorhiza majalis</i> ssp. <i>majalis</i>	886								2
212	orchis, Riet-	<i>Dactylorhiza majalis</i> ssp. <i>praetermissa</i>	890								3
213	paardebloem, Gewone	<i>Taraxacum officinale</i> s.s.	2430	x	3	3	3	3	3	3	3
214	Papegaaiekruid	<i>Amaranthus retroflexus</i>	47						1		
215	pastinaak, Gewone	<i>Pastinaca sativa</i>	922	x	2	2	3	3	3	2	
216	Peen	<i>Daucus carota</i>	394	x	2	3	3	3	3	2	
217	Penningkruid	<i>Lysimachia nummularia</i>	782				2		2		
218	Perzikkruid	<i>Polygonum persicaria</i>	977	x	1	2	3	3	3		
219	Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	205	x	1	3	3	3	2	3	
220	raaigras, Engels	<i>Lolium perenne</i>	756	x	3	3	3		3	3	
221	raaigras, Italiaans	<i>Lolium multiflorum</i>	755						2		
222	raket, Gewone	<i>Sisymbrium officinale</i>	1211	x	2	3	3	2	3		
223	ratelaar, Grote	<i>Rhinanthus angustifolius</i>	1066		1				1	3	
224	ratelaar, Harige	<i>Rhinanthus alectorolophus</i>	1065							2	
225	reigersbek, Gewone, s.s.	<i>Erodium cicutarium</i> ssp. <i>cutarium</i>	480			3	3		2		
226	reseda, Wilde	<i>Reseda lutea</i>	1062	x							
227	reukgras, Gewoon	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	66								2
228	Reuzenbalsemien	<i>Impatiens glandulifera</i>	1862						1		
229	Riet	<i>Phragmites australis</i>	933	x	2	3	3	3	3	3	
230	Rietgras	<i>Phalaris arundinacea</i>	930	x	1				3	3	
231	Robertskruid	<i>Geranium robertianum</i>	576	x	1	1	2		2	3	
232	rolklaver, Gewone	<i>Lotus corniculatus</i> subsp. <i>corniculatus</i>	761						1		
233	rolklaver, Moeras-	<i>Lotus uliginosus</i>	763				3			3	
234	roos, Rimpel-	<i>Rosa rugosa</i>	1085	x							
235	roos, Veelbloemige	<i>Rosa multiflora</i>	5129						2		
236	rus, Greppel-	<i>Juncus bufonius</i>	675						3		
237	rus, Padde-	<i>Juncus subnodulosus</i>	688						1	1	
238	rus, Pit-	<i>Juncus effusus</i>	680		1				3	3	
239	rus, Platte	<i>Juncus compressus</i>	678						2		
240	rus, Zeegroene	<i>Juncus inflexus</i>	684		1				3		
241	rus, Zomp-	<i>Juncus articulatus</i>	673		1				3	3	
242	schapegras, Fijn	<i>Festuca ovina</i> subsp. <i>tenuifolia</i>	1474						2		
243	Schijnaardbei	<i>Potentilla indica</i>	5117	x					3		
244	silene, Blaas-	<i>Silene vulgaris</i>	1206		1		3		2		
245	Sint-Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>	649	x					2		
246	Sleedoom	<i>Prunus spinosa</i>	1021						1		
247	smeewortel, Gewone	<i>Symphytum officinale</i>	1259	x	2	3	3	3	3	3	
248	Sneeuwbes	<i>Symphoricarpos albus</i>	2107						2		
249	sneeuwkllokje, Gewoon	<i>Galanthus nivalis</i>	538	x	2		3		1	2	
250	Spaanse aak	<i>Acer campestre</i>	1						3		

Waarnemingen op streeplijsten 1995		kaart	30	30	30	30	30	30	30
BLAD 6 van 8		uurhok	57	58	57	57	57	57	47
		km - hok	34	21	41	42	41	44	45
		wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS
NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	SNR						
251	speenkruid, Gewoon	Ranunculus ficaria subsp. bulbifer	1047	x	2	3	3	3	3
252	springzaad, Klein	Impatiens parviflora	661				2		
253	Stalkaars	Verbascum densiflorum	1342					1	
254	steenraket, Gewone	Erysimum cheiranthoides	487				3	2	1
255	stekelvaren, Brede	Dryopteris dilatata	419						2
256	sterhyacint, Oosterse	Scilla siberica	1887					2	
257	sterrekroos, Gewoon	Callitriche platycarpa	184		2			3	3
258	Stinkende gouwe	Chelidonium majus	305	x	2	3	3	3	2
259	Straatgras	Poa annua	952	x	2			3	3
260	streepzaad, Groot	Crepis biennis	371	x					
261	streepzaad, Klein	Crepis capillaris	372	x	2	3	2	2	3
262	struisgras, Hoog	Agrostis gigantea	17					1	
263	tandzaad, Smal	Bidens connata	142						2
264	tandzaad, Zwart	Bidens frondosa	143					1	
265	teunisbloem, Grote	Oenothera erythrosepala	873				1	2	
266	teunisbloem, Middelste	Oenothera biennis	872	x					
267	Timoteegras s.s.	Phleum pratense subsp. pratense	932	x	2		3	3	3
268	torkruid, Pijp-	Oenanthe fistulosa	869						2
269	valeriaan, Echte	Valeriana officinalis	1333		1				2
270	Varkensgras	Polygonum aviculare	968	x	2		3	3	3
271	varkenskers, Grove	Coronopus squamatus	359					1	
272	varkenskers, Kleine	Coronopus didymus	358					2	2
273	Veenwortel	Polygonum amphibium	967		2		2	3	3
274	veldkers, Bos-	Cardamine flexuosa	202					2	3
275	veldkers, Kleine	Cardamine hirsuta	203	x	2	3	3	3	3
276	veldsla, Gewone	Valerianella locusta	1336					2	
277	vergeet-mij-nietje, Akker-	Myosotis arvensis	840	x				2	
278	vergeet-mij-nietje, Bos-	Myosotis sylvatica	846				1	2	
279	vergeet-mij-nietje, Moeras-	Myosotis palustris	844		2		3	2	3
280	vergeet-mij-nietje, Ruw	Myosotis ramosissima	843					2	
281	vetkruid, Wit	Sedum album	1176					2	
282	vetmuur, Liggende	Sagina procumbens	1112	x				3	
283	vetmuur, Tengere	Sagina apetala	1109	x	2			3	
284	Vijfvingerkruid	Potentilla reptans	1010	x				2	
285	vingergras, Harig	Digitaria sanguinalis	408					2	
286	viooltje, Akker-	Viola arvensis	1378	x				2	
287	viooltje, Driekleurig	Viola tricolor	1390		1				
288	viooltje, Maarts	Viola odorata	1384		1			2	
289	vlier, Gewone	Sambucus nigra	1133	x	1	3	3	3	2
290	Vlinderstruik	Buddleja davidii	5032		1			2	
291	Vogelkers	Prunus padus	1019			3	3	3	2
292	vogelmelk, Gewone	Ornithogalum umbellatum	896		1		1	2	
293	vossestaart, Geknikte	Alopecurus geniculatus	40		2				3
294	vossestaart, Grote	Alopecurus pratensis	42	x	2	3	3	3	3
295	Vroegeling	Erophila verna	483	x	2	2	3	3	
296	vrouwenmantel, Fraaie	Alchemilla mollis	1648	x	1			2	
297	walstro, Glad	Galium mollugo	550					2	
298	walstro, Moeras-	Galium palustre	2376					1	2
299	waterbies, Gewone	Eleocharis palustris subsp. palustris	437		1			2	
300	watereppe, Grote	Sium latifolium	1216						1

Waarnemingen op streeplijsten 1995

BLAD 7 van 8

NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	kaart	30	30	30	30	30	30	30	30
			uurhok	57	58	57	57	57	57	47	47
			km - hok	34	21	41	42	41	44	45	45
			wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS	
			SNR								
301	watereppe, Kleine	Berula erecta	1215		2				2	2	
302	Watergentiaan	Nymphoides peltata	867		2				2	3	
303	Watergras	Catabrosa aquatica	274						2	2	
304	waterkers, Gele	Rorippa amphibia	1074	x	1				2		
305	waterkers, Slanke	Rorippa microphylla	859		1					3	
306	waterlelie, Witte	Nymphaea alba	866		1				1		
307	waterpest, Brede	Elodea canadensis	441								2
308	waterpest, Smalle	Elodea nuttallii	442						3	3	
309	waterranonkel, Stijve	Ranunculus circinatus	1046						2	3	
310	waterweegbree, Grote	Alisma plantago-aquatica	28		1			3	2		
311	wederik, Punt-	Lysimachia punctata	1867						2		
312	weegbree, Grote, s.s.	Plantago major subsp. major	947	x	1	3	3	3	3	3	
313	weegbree, Smalle	Plantago lanceolata	946	x	2	3	3	3	3	3	
314	wespenorchis, Brede	Epipactis helleborine	460			1			2	1	
315	wikke, Ringel-	Vicia hirsuta	1370				3		1	2	
316	wikke, Smalle, s.s.	Vicia sativa subsp. nigra	1368				2		3	3	
317	wikke, Vogel-	Vicia cracca	1369	x	1	2	2	3	3	3	
318	Wilde hyacint	Scilla non-scripta	1151			3	3		2		
319	wilg, Amandel-	Salix triandra	1125								3
320	wilg, Grauwe	Salix cinerea	1119						2	2	
321	wilg, Schiet-	Salix alba	1116						3	3	
322	Wilgeroosje	Chamerion angustifolium	450			3	2	3	1		
323	wilgeroosje, Harig	Epilobium hirsutum	451	x	2	3	3	3	3	3	
324	winde, Akker-	Convolvulus arvensis	350						2		
325	winde, Haag-	Calystegia sepium	188	x	2	3	2	3	3	3	
326	witbol, Gestreepte	Holcus lanatus	631	x	2	3	3	3	3	3	
327	Witte krodde	Thlaspi arvense	1281		1			1	3	2	
328	wolfsmelk, Tuin-	Euphorbia peplus	498	x	2			1	3	2	
329	Wolfspoot	Lycopus europaeus	780		1				2	3	
330	zandkool, Grote	Diplotaxis tenuifolia	410	x					2		
331	zandkool, Kleine	Diplotaxis muralis	409						2		
332	Zandmuur	Arenaria serpyllifolia	2334	x					3		
333	Zandraket	Arabidopsis thaliana	81	x					2		
334	Zeepekruid	Saponaria officinalis	1139						1		
335	Zegekruid	Nicandra physalodes	863						1		
336	zegge, Oever-	Carex riparia	259		1				2	2	
337	zegge, Ruige	Carex hirta	235	x	1				3	3	
338	zegge, Tweerijige	Carex disticha	225						1	3	
339	zegge, vos-, Valse	Carex cuprina	245		1				2	2	
340	Zevenblad	Aegopodium podagraria	11	x	2	3	3	3	3	2	
341	Zilverschildzaad	Lobularia maritima	1865						2		
342	Zilverschoon	Potentilla anserina	1006	x	1	3	3	3	3	2	
343	zoutgras, Moeras-	Triglochin palustris	1311							2	
344	zuring, Kluwen-	Rumex conglomeratus	1097						1	2	
345	zuring, Krul-	Rumex crispus	1098	x	2	2	2		3	2	
346	zuring, Moeras-	Rumex palustris	1102					1			
347	zuring, Ridder-	Rumex obtusifolius	1101	x	3	3	3	3	3	3	
348	zuring, Schape-	Rumex acetosella	1094	x	1				3		
349	zuring, Veld-	Rumex acetosa	1093	x	1			3	3	3	
350	zuring, Water-	Rumex hydrolapathum	1099		1				2	3	

Waarnemingen op streeplijsten 1995		kaart	30	30	30	30	30	30	30
BLAD 8 van 8		uurhok	57	58	57	57	57	57	47
		km - hok	34	21	41	42	41	44	45
		wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS
NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	SNR						
351	Zwaluw tong	<i>Polygonum convolvulus</i>	970	x					1
352	Zwanebloem	<i>Butomus umbellatus</i>	171		1			2	
353	Zwarte bes	<i>Ribes nigrum</i>	1070						2
354	zwenkgras, Riet-	<i>Festuca arundinacea</i>	514		2			3	3
355	zwenkgras, Rood, s.s.	<i>Festuca rubra</i> subsp. <i>commutata</i>	520		1			3	

Toegevoegde waarnemingen op streeplijsten 1995		kaart	30	30	30	30	30	30	30
		uurhok	57	58	57	57	57	57	47
		km-hok	34	21	41	42	41	44	45
		wnr.s	DH	KS	RE	RE	VO	VS	VS
NR	NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	SNR						
356	akelei, Wilde	<i>Aquilegia vulgaris</i>	80		x				
357	Bolletjesraket	<i>Rapistrum rugosum</i>	1764					1	
358	doddegras, Zand-	<i>Phleum arenarium</i>	931					1	
359	duizendknoop, Hegge-	<i>Polygonum dumetorum</i>	971					1	
360	duizendknoop, Zachte	<i>Polygonum mite</i>	976					1	
361	Echte kervel	<i>Anthriscus cerefolium</i>	69		x				
362	els, Hartbladige	<i>Alnus cordata</i>	5011	x					
363	Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	1367	x					1
364	IJzerhard	<i>Verbena officinalis</i>	1344					1	
365	klokje, Pracht-	<i>Campanula persicifolia</i>	194	x				1	
366	leeuweklauw, Kleine	<i>Aphanes inexpectata</i>	75					1	
367	Mannetjesvaren	<i>Dryopteris filix-mas</i>	421						1
368	Raapzaad	<i>Brassica rapa</i>	1804						1
369	silene, Kegel-	<i>Silene conica</i>	1202					1	
370	Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	113	x					
371	vederkruid, Aar-	<i>Myriophyllum spicatum</i>	851						1
372	wikke, Hegge-	<i>Vicia sepium</i>	1373					1	
373	zegge, cyper-, Hoge	<i>Carex pseudocyperus</i>	254						1
374	Zilverhaver	<i>Aira caryophylla</i>	20					2	
375	Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>	734			2	2		

Losse waarnemingen 1995

NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	SNR	BED.	HOKNR	WNR
dovenetel, Ingesneden	<i>Lamium purpureum</i> var. <i>incisum</i>	703	1	305743	VS
Duinriet	<i>Calamagrostis epigejos</i>	174	2	305732	VS
Gevlekte scheerling	<i>Conium maculatum</i>	347	1	304755	VS
glidkruid, Blauw	<i>Scutellaria galericulata</i>	1173	1	305734	VS
klokje, Pracht-	<i>Campanula persicifolia</i>	194	1	305734	VS
klokje, Pracht-	<i>Campanula persicifolia</i>	194	1	305732	VS
Mantelanjer	<i>Petrorhagia prolifera</i>	696	x	305733	VS
muur, Water-	<i>Stellaria aquatica</i>	847	1	305734	VS
struisgras, Hoog	<i>Agrostis gigantea</i>	17	2	305723	VS
vederkruid, Krans-	<i>Myriophyllum verticillatum</i>	852	2	304755	VS
viooltje, bos-, Donkersporig	<i>Viola reichenbachiana</i>	1386	2	305742	VS
weegbree, Hertshoorn-	<i>Plantago coronopus</i>	944	x	305715	JO
Heelblaadjes	<i>Pulicaria dysenterica</i>	1029	x	305734	KS
klaverzuring, Gehoornde	<i>Oxalis corniculata</i>	910	x	305725	KS
zoutgras, Moeras-	<i>Triglochin palustris</i>	1311	x	304851	KS
Zulte	<i>Aster tripolium</i>	117	x	304851	KS

VERSLAGEN VAN ACTIVITEITEN

6 DE BIJZONDERE NATUUR EN FLORA VAN DEN BOSCH

door Rob de Vrind, 18 januari

Johan Vos

Het was een mistige, koude avond op de 18e januari. Misschien was het daarom wel zo leuk om de prachtige zomerbeelden van Den Bosch en directe omgeving op je te laten inwerken. Dat Rob de Vrind actief is in de Bossche milieubeweging bleek overduidelijk uit de toonzetting van zijn verhaal. Veel mooie plekken staan op het punt om door menselijk ingrijpen te verdwijnen of aangetast te worden.

Het gaat daarbij in sommige gevallen zelfs om de laatste groeiplaatsen van soorten in brabant en wijde omgeving. Mij bekreep sterk het gevoel dat we inmiddels allerlei bedreigde organismen op rode lijsten zetten, maar dat dit blijkbaar geen enkele consequentie heeft voor het instandhouden van de groeiplaatsen van die soorten!

Rob liet ons zien dat Den Bosch een ontmoetingsplaats is van verschillende landschappen en dat er daardoor enorme abiotische potenties aanwezig zijn voor een rijke, gevarieerde flora. Dit bleek dan ook overduidelijk uit de resultaten van zijn vele speurtochten, waarbij ook een aantal natuurgebieden "onder de rook van Den Bosch" zijn meegenomen. (Bossche broek, Moerputten e.d.)

Als uitgangspunt voor zijn studie nam hij de flora van Den Bosch e.o. die in 1848 door dhr. van Hoven is gemaakt. In dit werk zijn 684 soorten inclusief hun vindplaats beschreven. Het idee was om te kijken wat er 150 jaar later nog terug te vinden was van deze rijkdommen.

Het onderzoek van Rob heeft betrekking op een gebied van iets meer dan 100 km². In een periode van 6 jaar werden ruim 750 soorten genoteerd, waarvan er 25 op de rode lijst voorkomen.

Enkele voorbeelden van zeldzame soorten uit de stenen stad zijn: lange ereprijs, kleine pimpernel, klein glaskruid, bleke morgenster en grijskruid.

Uit het moerasgebied "Bossche broek": grote boterbloem, moeraskartelblad, blauwe zegge, spaanse ruiter en moeraswolfsmelk.

Uit het uiterwaardengebied: zandwolfsmelk, tripmadam, weidekervel, ruige weegbree en veldsalie.

Als klap op de vuurpeil maakte Rob melding van het donker pimpernelblauwtje dat een paar jaar geleden geherintroduceerd is in de "Moerputten", een moerasgebied aan de rand van Den Bosch. Dit vlindertje wordt beschouwd als de meest bedreigde vlindersoort ter wereld. De "Moerputten" is een floristisch bijzonder gebied dat een "ruiger" type blauwgras bevat dan "normaal" zonder orchideeën maar met veel grote pimpernel, waardplant van het donker pimpernelblauwtje! Naast veel grote pimpernel komt in het gebied ook trilgras, veenmelkviooltje, stijve wikke, moerasspirea en grote wederik voor. Helaas is door een bedrijfsongeval (door een menselijke vergissing werd er te vroeg gemaaid) de herintroductie waarschijnlijk mislukt.

Al met al een leerzame avond.

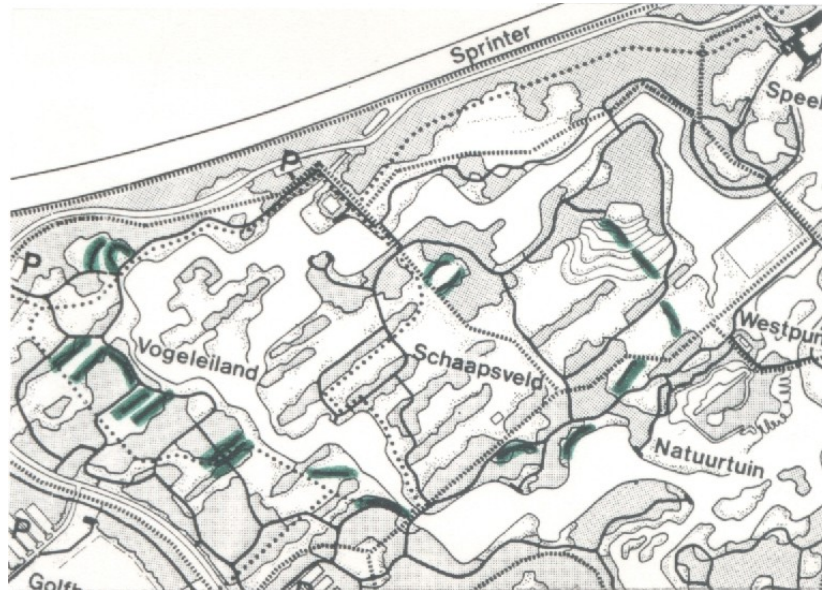
7 DAGVLINDERS VAN ZOETERMEER, SOORTEN EN POPULATIES

20 februari door Kars Veling

Tilly Kester en Johan Vos met tekeningen van Ben Prins

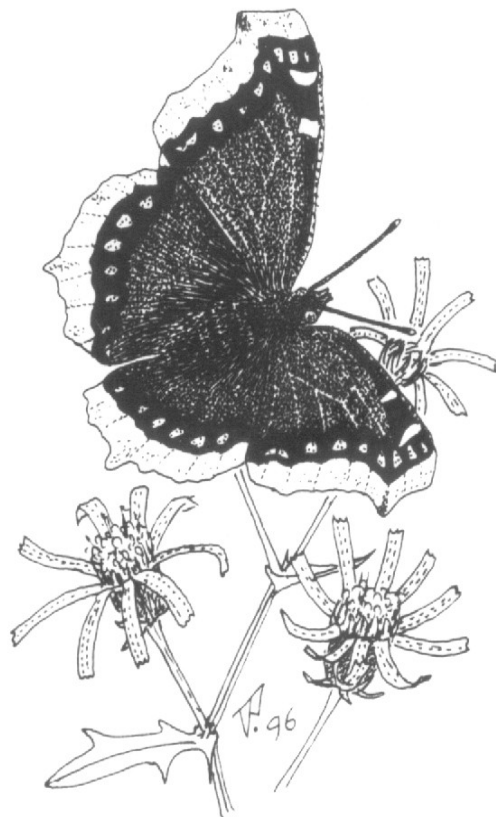
Dat dagvlinders populair zijn bleek overduidelijk uit de opkomst deze avond, die door de gezamenlijke Zoetermeerse afdelingen van IVN en KNNV was georganiseerd.

Wie Peter v. Wely kent weet dat hij zich in Zoetermeer al tientallen jaren met dagvlinderonderzoek bezighoudt. Ook wordt er in het Westerpark door een aantal IVN/KNNV'ers al zo'n vijf jaar een monitoringroute (zie kaartje) gelopen.

Monitoringroutes in het Westerpark

Alle gegevens worden aan de Vlinderstichting gerapporteerd en zorgden ervoor dat Kars Veling veel Zoetermeer in zijn verhaal kon verwerken. Even nog wat feiten over dagvlinders op een rijtje: Het gaat slecht met de dagvlinders in Nederland. Van de 70 soorten die Nederland ooit rijk was zijn er al 17 uitgestorven. 30 soorten worden in hun voortbestaan bedreigd. Maar 23 soorten zijn nog algemeen voorkomend. De twee meest algemene soorten zijn de dagpauwoog en de kleine vos, terwijl de gehakkelde aurelia en het landkaartje zich de laatste jaren sterk uitbreiden. Ook in Zoetermeer is dit merkbaar. (zie *Dagvlinders in Zoetermeer*, KNNV-kwartaalbericht nr. 10) De rouwmantel (zie de prachtige tekening van Ben Prins) was sinds 1960 in Nederland al uitgestorven maar vorig jaar werden we tot ieders verbazing verrast op minstens 1200 exemplaren van deze soort. De verwachting is dat een aantal van deze "zwerfers" is doorgetrokken naar Engeland, maar dat er ook exemplaren in Nederland zullen proberen om te overwinteren

Rouwmantel op boskruiskruid
Tekening Ben Prins

Rouwmantels overwinteren als vlinder in holle bomen e.d. en kunnen vanaf eind februari, ook in Zoetermeerse regio rondvliegend gezien worden.

Kars is zeer geïnteresseerd in waarnemingen!

Wat de in steden voorkomende soorten betreft hanteert de Vlinderstichting de volgende indeling:

Iedere stad kent z'n kroeglopers, het gaat om 8 algemeen voorkomende makkelijke soorten die je zonder iets speciaals te doen in iedere stad tegen komt.

Tot de typische stadsvlinders behoren die soorten die je in de stad meer ziet dan daarbuiten, dit zijn boomblauwtje en sleedoornpage. De laatste komt niet in Zoetermeer voor. In Amstelveen is de sleedoornpage onlangs als verstekeling met aangeplante sleedoorns meegekomen.

Tot slot dan nog de 15 stadsnatuurvlinders wier voorkomen gerelateerd kan worden aan natuurlijk beheerd groen. Je kunt zeggen dat het voorkomen van soorten uit deze groep een belangrijke graadmeter is van de kwaliteit van het natuurlijk groenbeheer ter plekke. De volgende in het Westerpark vliegende graslandvlinders zijn interessant in dit verband: Zwartsprietdikkopje legt eitjes in de schacht van grassen en kan daardoor alleen overleven in gras dat de winter over blijft staan. Komt in voor deze soort opvallend lage aantallen voor. Waarschijnlijk wordt de 10% grasland dat als vuistregel in de winter moet blijven overstaan niet gehaald. Op dit punt kan het hooilandbeheer misschien nog wat bijgesteld worden.

Hooibeestje is dit jaar maar twee keer waargenomen. Dit stemt overeen met de landelijke trend dat deze soort na de enorme, recente inzinking nog niet aan zijn herstel begonnen is. Bruin blauwtje is een rode lijst soort die al een flink aantal jaren een vaste populatie in het Westerpark vormt. Opvallend is dat deze soort graag gebruik maakt van geelbloeiende nectarplanten (boerenwormkruid)

Icarusblauwtje is een graslandsoort die het gemiddeld goed doet in het park.

Bruin zandooijje is een soort die relatief goed tegen maaien bestand is, mits dit maar niet na half september plaatsvindt. De rupsen zijn in staat om nadat het gras gemaaid is (en nog even blijft liggen) weg te kruipen. Deze soort profiteert ook elders in Zoetermeer van het gevoerde hooilandbeheer.

Argusvlinder is een graslandsoort die de laatste jaren in sterk wisselende aantallen wordt waargenomen.

De kleine vuurvlinder tot slot wordt juist opvallend weinig in het Westerpark aangetroffen. Het idee is dat het gevoerde maaibeheer voor deze soort niet gunstig uitpakt. Misschien kan hier nog eens goed naar gekeken worden.

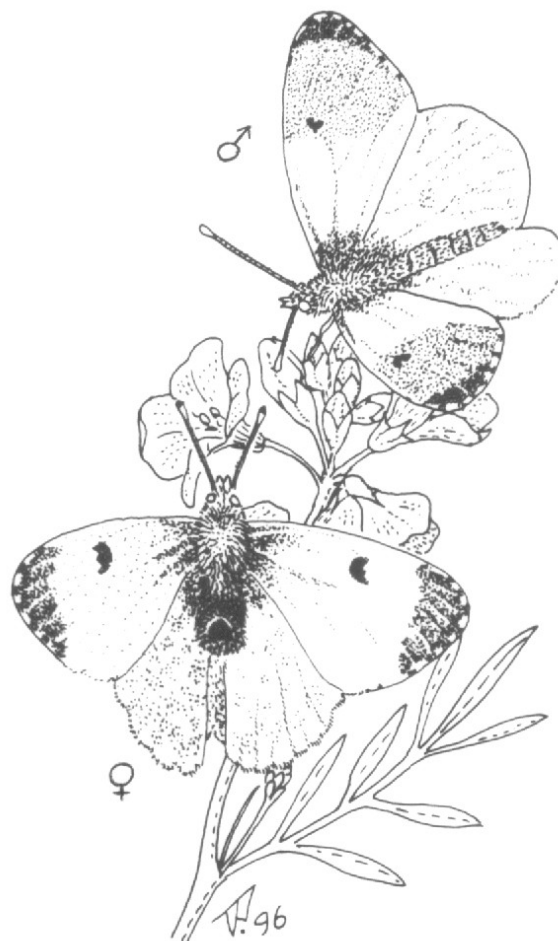
En dan het verhaal van de vlindersoort die maar niet in Zoetermeer wil voorkomen! Het oranjetipje. De ijverige oranjetipvrouwtjes zetten na paring eitje voor eitje af, daarvoor steeds een geschikte waardplant selekterend. Het gaat om planten die voorzien zijn van veel knoppen. Dat is nodig omdat de rupsen van de hawtjes leven en ook nog geneigd zijn elkaar op te eten. Door de ei-afzetting te spreiden zou tevens kanibalisme voor een groot deel voorkomen worden!

Vervolgens moet er als de pinksterbloemplanten afsterven ruigte en/of bosrand op rupsenloopafstand (binnen 15 m.) aanwezig zijn. Als de rups deze barre tocht volbracht heeft kan zij zich daar in alle rust verpoppen, mits ..... de bosrand niet uitgemaaid wordt. Waarom deze soort in Zoetermeer (vrijwel) ontbreekt werd mij, ook na deze avond niet duidelijk. Aan waardplanten geen gebrek, look zonder look en pinksterbloem zijn algemeen voorkomende soorten in Zoetermeer. De kwaliteit van het landschap (te weinig structuur) misschien of toch nog "te netjes" beheerd? Misschien speelt de bereikbaarheid van Zoetermeer dat middenin een kaal agrarisch polderlandschap ligt wel een rol.

Hiertegen is dan weer in te brengen dat Ben van As in een rijk gestructureerd "natuurpark" in Vlaardingen oranjetipjes heeft uitgezet en constateerde dat deze zich toch niet op eigen kracht kunnen redden.

Het leuke van vlinders is dat ze zoveel te vertellen hebben over het landschap waarin ze leven. En dat is iets wat Kars ons deze avond op verrassende wijze duidelijk heeft gemaakt.

Tot slot maakte les Voogd melding van de vlinderwerkgroep die nu toch echt opgericht gaat worden! Iedereen die na deze avond enthousiast is geworden voor vlinderonderzoek in Zoetermeer kan contact opnemen met les (tel. 3213152)

Oranjetipje. Man boven, vrouw in afweerhouding (opgericht achterlijf) onder, op pinksterbloem. Tekening Ben Prins

DEBAT

Onderstaande reactie op het debat over het plan Wielewaal juli vorig jaar bereikte ons na de sluitingsdatum, zodat er geen reactie meer mogelijk was. Hoewel we een debat niet te lang moeten laten voortduren, is een reactie van Bob de Lange toch zo de moeite waard, dat we hem graag het laatste woord gunnen. Ik ben het natuurlijk volstrekt niet met hem eens, maar beschouw het debat hiermee als afgesloten. Bob eindigt met twijfels over de debatvorm. Toch is dat **de** manier om reliëf in de meningsvorming te krijgen en het besef te kweken dat er andere opvattingen zijn dan de eigen opvattingen met evenveel bestaansrecht. Waar anders vindt een open debat over de natuurontwikkeling in Zoetermeer plaats dan in blaadjes als dit? Politiek is er om consensus te bereiken, wetenschap om alle argumenten voor én tegen in hun scherpste vorm boven tafel te krijgen en vervolgens als vrienden met respect voor elkaars standpunten uit elkaar te gaan. Ik opteer niet voor politiek in dit blad, ik opteer voor wetenschap voor zover het leuk blijft: hobby. Graag hoor ik van de leden of zij zulke debatten in het blad willen of niet.

Taeke de Jong, redacteur.

Nu pas kwam ik het artikel tegen van Peter van Wely en Taeke de Jong over het project Wielewaal (KNNV kwartaalbericht no 9-, juli 1995), met daarin een reeks ongezouten opmerkingen over de oeverzwaluw in het Westerpark:

"Een ecologische flater" waarvan "voor kenners vast stond dat er nooit een oeverzwaluw zou broeden" omdat "de ecologische voorwaarde van de oeverzwaluw een pioniersgemeenschap is van enige omvang". Kortom "een poging de klok twintig jaar terug te zetten".

Peter van Wely is stellig een goed kenner van flora en fauna van Zoetermeer, maar voor kennis van de oeverzwaluw geef ik de voorkeur aan de literatuur. In het Handbook of the Western Palearctic (deel V, pag. 236) wordt het habitat van de oeverzwaluw als volgt omschreven: " Broedt vanaf de mediterrane zone in alle klimaatgebieden tot hoog in de sub-arctische zone. Is door het vangen van vliegende insecten grotendeels onafhankelijk van het onderliggende terrein. Vermijdt zwaar beboste gebieden, gebergten en woestijnen, geeft de voorkeur aan zandige, lemige oevers, afgravingen, klippen of grondbergen, geschikt om een nestgang te graven. Gebruikt soms gaten in kaden, steunmuren van wijngaarden of snelwegen of drainagegaten, indien gelegen bij geschikte voedselgebieden. Broedt in de USSR gemakkelijk in dorpen of zelfs steden, in west Europa is dit ongewoon".

Kortom: komt overal voor waar voldoende vliegend voedsel is en waar steile wanden aanwezig zijn, geschikt voor het graven van nestholten. De oeverzwaluw komt dan ook vrijwel overal in Europa voor alsmede in grote delen van Noord-Amerika.

Uit eigen waarnemingen kan ik deze bevindingen bevestigen en grotendeels met fotos ondersteunen:

- In Wales en in Denemarken een kolonie aan een recreatiestrand, in duinen die door de zee werden afgeslagen;
- In Schotland en Denemarken kolonies in kleine zandafgravingen voor lokaal gebruik, ver van open water, met typisch "parklandschap" (hagen, velden, bospercelen) als omgeving;
- In Schotland (Highlands) in een steile oever van een beek, met nauwelijks een meter hoogte tussen water en wortellaag;
- In Schotland in een grote zandafgraving, op afstand van open water;
- In Montana (USA) een kolonie van honderden paren in een grootschalig woestijnachtig gebied, met steile oever langs een rivier.

De kompasrichting van de wand lijkt geen invloed te hebben. De grondsoort is kennelijk wel van groot belang. In een Deense afgraving waren vele lagen te onderscheiden van grove kiezel tot fijn zand, waarschijnlijk afzettingen uit verschillende ijstijden. De oeverzwaluw bleek steeds dunne lagen van fijn zand op te zoeken. Niet verbazend als je de kleine zwakke pootjes bekijkt, die de vogel zelden gebruikt bij zijn leven op de vleugels. Alle genoemde gebieden waren stabiele gebieden, oude landschappen die ofwel door de natuur of door de mens langdurig in stand waren gehouden. Ook een grote verscheidenheid in landschappen, met als enig punt van overeenkomst een stukje verticale, zandige wand, geschikt voor het graven van een nestgang.

Dus: Noch in de literatuur, noch uit eigen waarneming enige aanwijzing voor de "voorwaarde van een pioniersgemeenschap van enige omvang". Hoe kunnen de auteurs er dan zo spectaculair naast zitten ? In Randstad en Broedvogels (1981) wordt een overzicht gegeven van de broedgevallen in deze eeuw en wordt vermeld "In de loop van de jaren zestig en zeventig lijkt de oeverzwaluw in de Randstad geprofitteerd te hebben

van allerlei graaf- en opspuitwerkzaamheden ten behoeve van wegebouw, stadsuitbreiding en waterstaatkundige werken". Later is dit bevestigd in Vlietlanden (Leidschendam) en op de Floriade, waar na zeer plaatselijk graven opeens weer oeverwaluwen verschenen.

De schrijvers hebben dus een tijdelijke en plaatselijke situatie, die een geschikte nestgelegenheid bood, tot algemene "ecologische" voorwaarde verheven. Hetzelfde misverstand als bij degenen die altijd gedacht hebben dat de zilvermeeuw een voorkeur heeft voor zandduinen als broedplaats. Dit blijkt alleen op te gaan als er geen rotskusten beschikbaar zijn en in de duinen geen vossen voorkomen. De eis van een steile wand lijkt eenvoudig, maar is niet gemakkelijk te vervullen. Een steile zandwand stort in en/of raakt begroeid en er dus is een zeer plaatselijke dynamiek nodig om de wand in stand te houden: onder natuurlijke omstandigheden kan stromend water (misschien ook winderosie, maar daarover heb ik geen gegevens) de wand in stand houden en natuurlijk kan menselijk graven en grondverzet een (tijdelijke en riskante) oplossing bieden. Met deze gegevens heb ik destijds namens de Vogelwerkgroep Zoetermeer bepleit dat in het Westerpark een kunstmatige wal gebouwd zou worden. De keuze van deze plaats is in vele opzichten te vergelijken met de succesvolle kolonie in een kunstmatige wand in Uden, met als enig verschil dat in Uden al een kolonie aanwezig was en in het Westerpark niet. De oeverwaluw is trouw aan zijn nestgebied en zal, als dit verloren gaat, trachten in de omgeving een nieuwe wand te vinden. Hoe dat zoeken precies gebeurt is mij niet bekend, maar voor de bijeneter heb ik dit mooi kunnen waarnemen in Zuid-Spanje. Ik zat in een schuilhut met wanden van stroplaten een purperhoen te observeren, toen plotseling, nog geen meter voor me, een bijeneter in de lucht stond "te bidden" en de wand van de schuilhut zorgvuldig inspecteerde als mogelijke nestplaats. Afgekeurd. Maar iets verder in hetzelfde terrein lagen diepe wielsporen van vrachtautos. In de wanden van deze wielsporen, nog geen zestig centimeter diep, was een aantal bijeneters bezig hun nestgangen te graven. Een riskante plaats met nauwelijks bescherming tegen indringende slangen of ratten, maar het wielspoor voldeed aan de eis van een verticale wand. Kennelijk zoekt de bijeneter dus over een groot gebied naar verticale vlakken en inspecteert deze vervolgens op geschiktheid voor een nestholte. Ook voor de oeverwaluw, die nog meer dan de bijeneter een luchtvogel is, lijkt het aannemelijk dat de primaire zoekimpuls is gericht op verticale (geelachtige) vlakken. Op deze overweging is veel aandacht besteed aan de zichtbaarheid van de wal in het Westerpark en wordt het voorliggende rietveld gemaaid. Op een punt hebben de auteurs helaas gelijk: de oeverwaluw heeft zich (nog) niet gevestigd in de kunstmatige wand, waarin na de instorting nog een 70 nestgaten beschikbaar zijn. Naar een verklaring kan slechts worden gegist. Misschien moet de vogel de wand nog ontdekken, misschien doet de vogel (vergeefse) pogingen in concurrerende aanbiedingen, zoals de vele zandhopen bij het Prins Clausplein. Misschien ook dat we in het Westerpark toch een fout hebben gemaakt, maar dan zeker geen fout die gemakkelijk was te voorspellen.

In het volgende nummer (no 10-) van de KNNV Kwartaalberichten hebben Jeroen Voogd en Eric Kortlandt het nodige rechtgezet over het plan Wielewaal en juicht Taeke de Jong: "eindelijk debat". Ik kan in die vreugde niet delen. Debat kan heel nuttig zijn, maar drie artikelen (tot dusverre) om één ondeskundig en emotioneel artikel te corrigeren, is naar mijn mening weinig constructief. Nog minder constructief lijkt het om in een situatie waarbij Gemeente en vrijwilligers in goed overleg proberen een nieuw stukje natuur in te richten, met losse floddery te gaan schieten.

BUITEN DE VERENIGING

9 TENTOONSTELLING MICROFOTO'S IN HET WESTPUNT

Jan Parmentier

Al meer dan een jaar is een werkgroepje van de Nederlandse Vereniging voor Microscopie (deze vereniging is gevestigd in Zoetermeer) bezig met een inventarisatie van de microwereld van het water in de Zoetermeerse natuur. Het eerste doel van deze inventarisatie was het vertrouwd raken met de meest gangbare levensvormen door ze te determineren.

Dit leren kennen van groepen en soorten waterorganismen zou dan kunnen leiden tot inzicht in waterkwaliteit en door diverse typen water te

Watervlo

vergelijken komen verschillen boven die iets over ecologie vertellen. Zo van, welke processen spelen zich in het water af en waarom vind je bepaalde organismen in een bepaald type water. Het regelmatig bemonsteren toont bovendien dezelfde organismen onder verschillende omstandigheden en daardoor kan men tegelijk veel leren over de biologie van deze organismen. Later zal dit inzicht aangevuld worden met de resultaten van ook door amateurs uitvoerbare chemische bepalingen. Zo kan een vrij eenvoudige inventarisatie leiden tot interessante onderzoekjes die iedere amateur met een eenvoudig microscoop zelf kan uitvoeren, zoals: - het volgen van de waterkwaliteit van een bepaalde plas, eventueel vóór en na bepaalde beheersmaatregelen.

- Het vergelijken van de waterkwaliteit van verschillende wateren.
- Het volgen van het gedrag van een of meer organismen, in afhankelijkheid van jaargetijde of (veranderde) leefomstandigheden.

Intussen zijn veel organismen op naam gebracht. Dat valt niet altijd mee, maar er is heel wat geleerd over de biologie van een aantal soorten. Om ook aan de wandelaar in het Westerpark iets te laten zien van die verborgen wereld onder water is in het Westpunt een tentoonstelling ingericht van foto's die leden van de werkgroep hebben gemaakt van micro-organismen die in het water van de natuurtuin voorkomen. Het water van de natuurtuin is erg voedselrijk en dat betekent, dat er een rijk leven is van bacteriën, algen, eencellige protozoën, raderdierjes en watervlooien. Vertegenwoordigers van al deze groepen zijn te zien op de foto's. Ook de KNNV-leden kunnen wat opsteken van deze tentoonstelling, die in de maanden maart en april op zondagmiddag in het Westpunt te

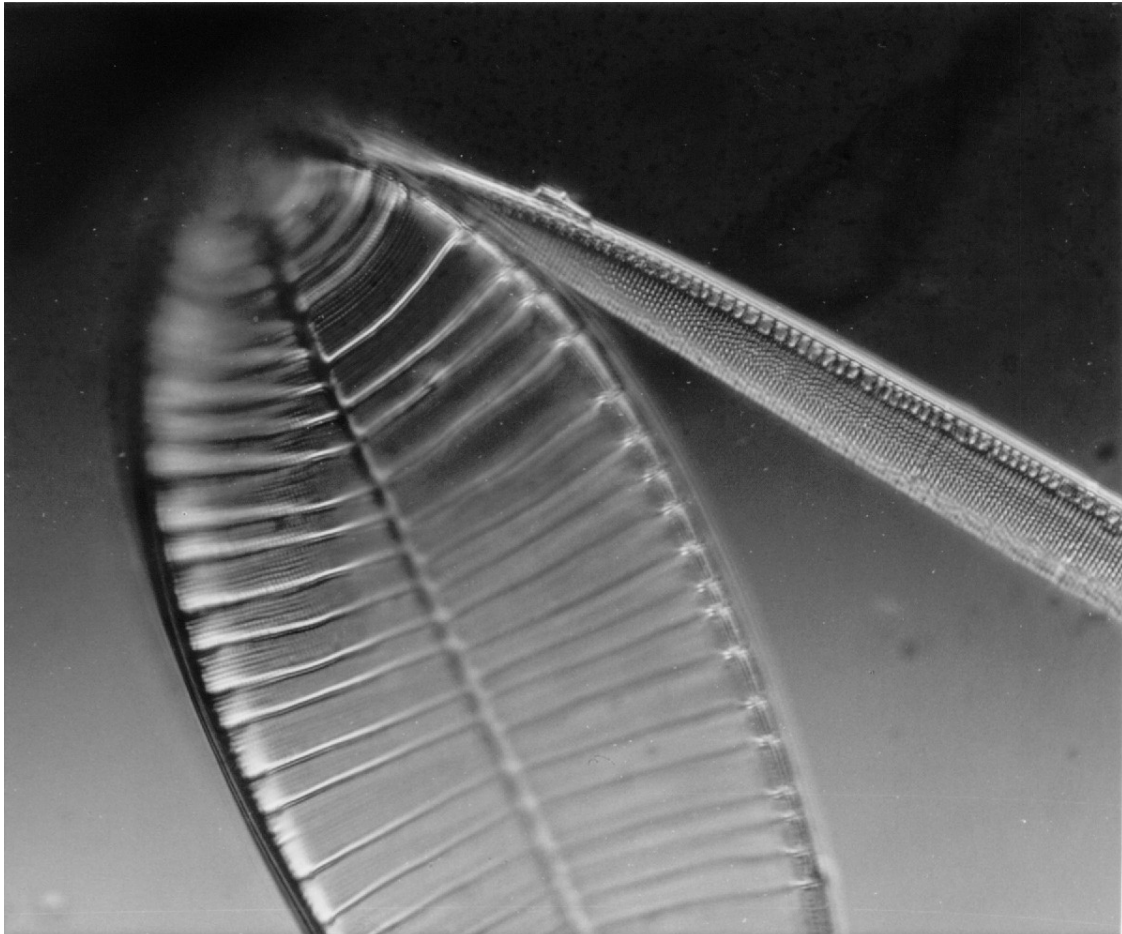

zien is. Bijgaande foto van een watervlo (daphnia) geeft een voorproefje van wat er te zien is!

10 DIATOMEËN

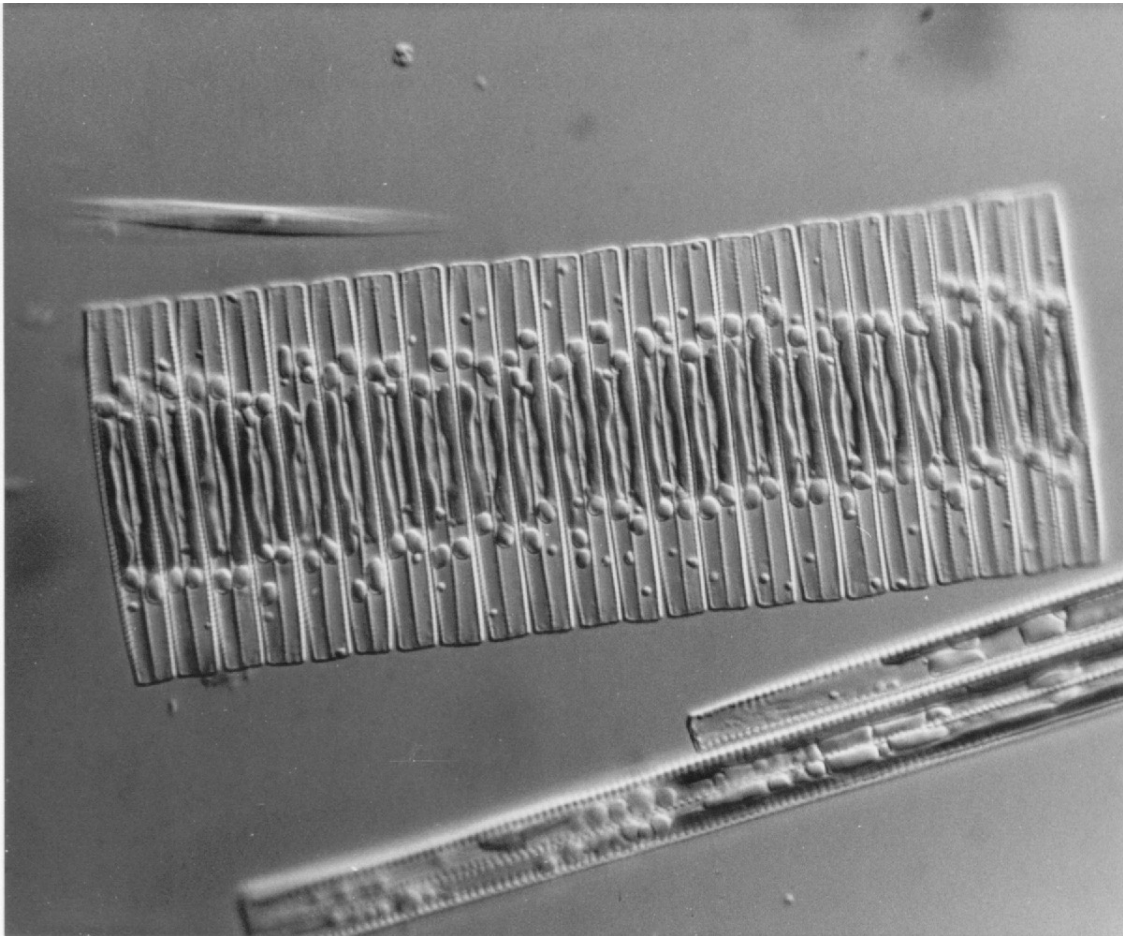
Jan Parmentier

Een diatomee is een eencellig plantje met een celwand, die glasachtig is en vaak een heel fijn patroon vertoont. Dit is reden tot grote populariteit bij microscopisten.

Surirella (ovaal) en Nitzschia

Zij testen er hun objectieven mee. Diatomeeën zijn ecologisch zeer belangrijk. Er zijn ongeveer 100 000 soorten en volgens sommige schattingen zijn ze verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de totale primaire productie op aarde. Op onderstaande foto is een kolonie van fragillaria te zien en twee exemplaren van Synedra (de langwerpige vormen). Beide soorten zijn afkomstig uit de natuur.

Kolonie van Fragilaria en twee exemplaren van Synedra

11 PLATFORM GROEN

Pauline Verweij

Carmenschouw 11, 2726 KG Zoetermeer

Beste KNNV-leden,

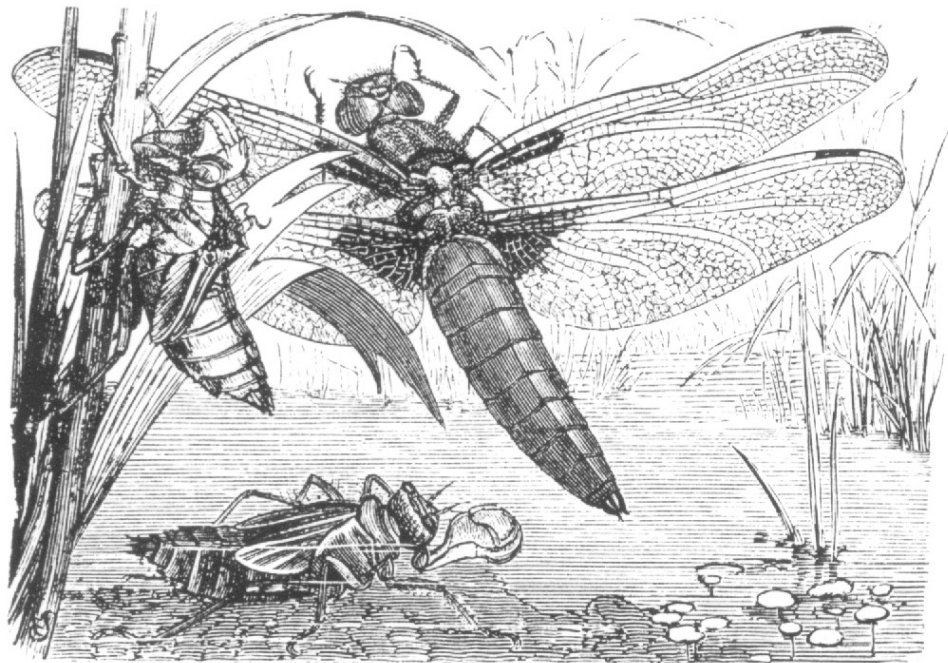
Jullie hebben vast wel eens gehoord van het Platform Groen. Dit is een samenwerkingsverband van enkele natuur- en milieubeschermingsverenigingen in Zoetermeer, namelijk de Vogelwerkgroep, IVN, Wereldnatuurfonds, Milieudefensie en sinds kort ook de KNNV. Sinds enige tijd vertegenwoordig ik als lid van de KNNV onze vereniging in Platform Groen. Platform Groen stelt zich ten doel, de gemeentelijke besluitvorming, waar deze de natuur- en milieuwwaarden raakt, positief te beïnvloeden. Zo houdt het Platform bijvoorbeeld een vinger aan de pols bij de ontwikkeling van (nieuwe) natuurgebieden als de Benthuizerplas en het Noord-Westgebied. Platform Groen neemt ook zelf initiatieven. Een interessant voorbeeld hiervan is Plan Wielewaal, dat afgelopen zomer aan de gemeente werd overhandigd. Het plan heeft betrekking op het populierenbos bij het Noord-Aa en omvat onder andere de aanleg van een kreek en de omvorming van het nu aanwezige populierenbos tot een natuurbos. Uit onderzoek dat de gemeente heeft laten uitvoeren, blijkt dat het graven van de kreek geen problemen zal opleveren voor de hydrologische situatie ter plaatse. Niettegenstaande enkele financieringsproblemen zal het plan hoogstwaarschijnlijk uitgevoerd kunnen worden. Een

ander voorbeeld van de activiteiten van het Platform is de promotie van natuurvriendelijke oevers in Zoetermeer. Daarbij stellen we ons teweer tegen het gebruik van milieu-onvriendelijke materialen, zoals hardhout. Onze inspanningen op dit gebied hebben geresulteerd in de aanleg van natuurvriendelijke oevers door de gemeente in het Noord-Westgebied, hetgeen een belangrijke winst voor natuur en milieu betekent. Het Platform Groen hecht veel belang aan de inbreng van haar achterban. Bij deze zou ik dan ook aan alle KNNV-leden willen vragen om hun eventuele ideeën over de gewenste natuurontwikkeling in Zoetermeer aan mij kenbaar te maken.

12 LANDELIJKE LIBELLENDAG 16 maart, een impressie Johan Vos

Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN)
Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie (JNM)
Nederlandse libellenonderzoekers (NLO)
Stichting European Invertebrate Survey- Nederland (EIS-NL)

Het projecthuis aan de Simon Bolivarstraat was eigenlijk te klein voor de vele libellenonderzoekers die uit alle windrichtingen naar Utrecht waren gekomen.

Platbuiklibel (libellula depressa) met op de bodem van het water kruipende larve (vangmasker uitgestoken), de volwassen libel en de larvehuid, waaruit deze zojuist is uitgekomen.

Dat er al veel kennis over de Nederlandse libellenstand aanwezig is kwam tot uitdrukking in de lezingen van die dag. Gegevens uit de periode 1900- 1950 zijn verwerkt in verspreidingskaartjes en het libellen-atlasproject bedoeld om de actuele stand van zaken in beeld te brengen gaat zijn laatste jaar in. Overigens is er al een boekje met verspreidingsgegevens te koop dat de stand van zaken aangeeft van de Nederlandse libellen t/m eind 1994. Libellen staan er landelijk gezien slecht voor op een paar uitzonderingen als de gewone oeverlibel (*Orthetrum cancellatum*) na. Ook voor de libellen wordt de laatste hand gelegd aan een Rode Lijst. Opvallend was dat er het afgelopen jaar

een invasie van bloedrode heidelibellen (*Sympetrum sanguineum*) in Nederland heeft plaatsgevonden, waarvan een gedeelte doortrok naar Engeland. Als oorzaak werd de extreem hete zomer van '95 genoemd met de langdurige oostenwind. Ook Kars Veling bracht deze weerssituatie in verband met de rouwmantelinvasie van afgelopen jaar!

Ook in Zoetermeer heb ik overigens afgelopen jaar opvallend veel roodgekleurde (heide)libellen gezien. Waren dat ook bloedrode?

Een uitgebreide in opdracht van Natuurmonumenten uitgevoerde libelleninventarisatie in de laagveenplassen van Zuid-holland en Utrecht gaf o.a. inzicht in de gebruikte inventarisatiemethode. Het ging hier om een lijntransectmethode waarbij steeds zones van 100 bij 5 à 10 meter werden geïnventariseerd. Er werd 5 keer per jaar gelopen of geroeid, gemiddeld 1 keer per maand. Alle gegevens werden vastgelegd op hectometerhokbasis. Het rijkste gebied bevatte 23 verschillende soorten.

In nieuw gegraven watergangen/vijvers zijn gewone oeverlibellen bijna altijd present, een pioniersoort? Het eindrapport is inmiddels gepubliceerd en kan bij Natuurmonumenten besteld worden.

Tot slot wil ik melding maken van een zeer uitgebreid onderzoek naar libellen dat door Kees Mostert in de provincie Zuid-holland is uitgevoerd.

Het onderzoek had betrekking op maar liefst 6300 monsterpunten (waarvan 1000 binnen de bebouwde kom) die hij in twee jaar bezocht!

Op 53% van de monsterpunten werden libellen aangetroffen, totaal 29.000 stuks verdeeld over 28 soorten. Buiten de monsterpunten werden nog eens 6 soorten geteld. 75% van alle getelde libellen waren lantaarntjes (*Ischnura elegans*), de op één na talrijkste soort in Zuid-holland was de kleine roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*), een soort die sinds de jaren '60 aan een opmars bezig is. Van de ook in Zoetermeer vliegende paardenbijter (*Aeshna mixta*) werden in heel Zuid-holland maar 270 exemplaren aangetroffen!

Bij zijn onderzoek maakt Kees onderscheid tussen de volgende 6 landschapstypen: akkerland, grasland, recreatiegebied, bebouwde kom, natuurgebied en duin.

Verder maakte hij onderscheid tussen: smalle sloten, brede sloten, weteringen en plasranden.

Enkele voor mij opmerkelijke conclusies: langs onbeschoeide oevers komen twee keer zoveel lantaarntjes voor dan langs beschoeide!

Platbuiken (*Libellula depressa*) worden veel in paddepoelen aangetroffen en het voorkomen van de gewone pantserjuffer (*Lestes sponsa*) zou gerelateerd zijn aan het voorkomen van kattenklei in de bodem!

Naar de variabele waterjuffer (*Coenagrion pulchellum*) hoeven we in Zoetermeer niet uit te kijken daar deze gebonden is aan een chloridegehalte van 180 mg/l van het oppervlaktewater. Daar zitten we hier ruim boven.

Ook voor libellen geldt dat recreatiegebieden en gebieden binnen de bebouwde kom relatief rijk zijn aan libellen als je ze tenminste vergelijkt met het agrarisch gebied.

Alle onderzoeksresultaten worden binnenkort gepubliceerd in een artikel in "De levende natuur".

De resultaten van dit Zuid-hollandse onderzoek inspireren enorm om ook in Zoetermeer wat beter naar libellen te gaan kijken. Misschien is het wel mogelijk, om de kwaliteit van onze nieuw aangelegde natuurvriendelijke oevers op eenvoudige wijze in kaart te brengen door gebruik te maken van bepaalde indicatieve libellesoorten.

Ik nodig iedereen dan ook van harte uit om mee te gaan met de KNNV-excursie van 29 juni a.s. waar Peter v. Wely extra aandacht zal schenken aan libellen in het Westerpark! (zie kwartaaloverzicht)

13 FROM FAR, FROM EVE AND MORNING

Jan Muijs

Ditmaal "Europe beats America" of een intercontinentale familie van halve parasieten, hengels, ratelaars en verfkwasten.

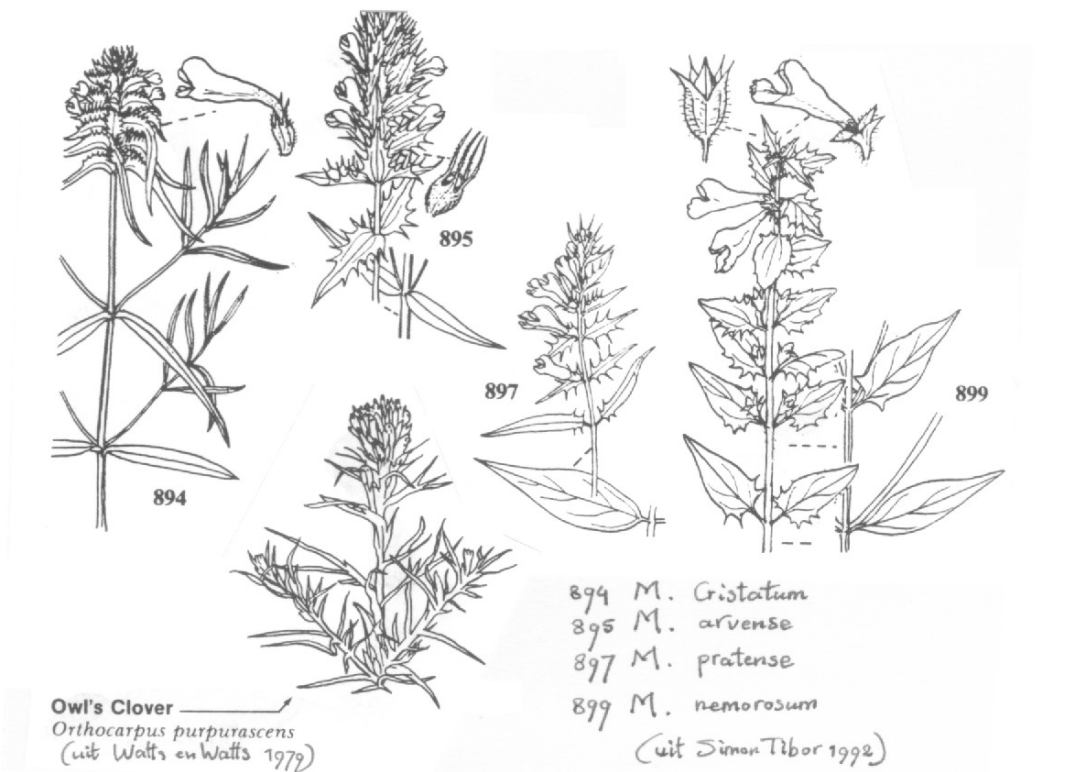
In de States is natuurlijk alles véééél groter, mooier, woester, beter, tot zelfs in de natuur.... als je de Yankees gelooft. Maar ik geloofde het pas echt nadat een oom dia's had vertoond van de natuurgebieden in het westen: prachtig groen en ook nog een beetje te vergelijken met Europa vanwege het klimaat. Ik dacht aan een nog onbedorven, super-Europese natuur. Tenslotte is het gebied pas zo'n ruim 100 jaar op Europese wijze gekoloniseerd.

In zo'n jong land heeft zich nog geen evenwicht tussen natuur en menselijke activiteiten ingesteld. 't Lijkt of men nog steeds bezig is met kaalslag, kampementen opslaan, alles tijdelijk: "als 't op is, trek ik gewoon verder". Misschien zit het verschil met Europa in kaalkap met kettingzagen en trucks in plaats van met een vuursteenbijl. Maar daar waar de kettingzaag nog niet is doorgedrongen, is natuur nog natuur. Zo zijn de bergen op het Olympic schiereiland voor een groot deel met bos bedekt, d.w.z. binnen de hekken van het Nationale Park. Daar is alles bebost waar bomen kunnen groeien. Alleen waar rivieren buiten hun oevers treden, de rotsen te steil zijn of te hoog worden, of de bergwinden te hard waaien, houdt het bos op. De bergweiden zijn geheel natuurlijk. Ze worden opengehouden door de wind en grazende herten. Wat een kleurige bloemen, vooral daar waar de verwerking van rotsen zorgt voor een rijke bodem! En wat een bijzonder kleurengamma: het donkerblauw van lupines (*Lupinus latifolius*) en de vermiljoenen en karmijnrode vlammen van indiaanse verfkwasten (*Castilleja miniata* en *C. parviflora*). Van lupines kijken wij Europeanen niet zo op, al kennen we ze niet uit de Alpen. Maar die felgekleurde Amerikaanse *Castilleja*'s blijven in de herinnering van intens groene bergweiden, diepdonkere bossen, zwarte steen en besneeuwde toppen. Het blijken leden van de helmkruidfamilie te zijn, die in Noord Amerika nog veel meer opvallende, kleurige geslachten telt, zoals *Mimulus*, *Penstemon*, *Collinsia*, bij ons slechts bekend uit het tuincentrum. De *Castilleja*'s vallen echter niet op door hun wat verstopte bloemen, die meestal deels groenig zijn, maar door de intens gekleurde schutbladeren eronder en ertussen. De bloei-aren worden daardoor tot kleurige kwasten. Het schijnt, dat ze worden bezocht door humming-birds. Het zijn halfparasieten, zoals veel familieleden.

Vergeleken met die Amerikaanse halfparasitaire helmkruidachtigen onderscheidt onze hengel (*Melampyrum pratense*) zich door zijn bescheiden bloei, geheel in harmonie met de schrale bodem en sombere bossen op de zure zandgronden. Onze ratelaars (*Rhinanthus* sp.) zijn dan iets uitbundiger gekleurd, maar kleuren slechts Europees-en-masse-optredend natte weiden geel. Tsja, de flora's beloven nog de wilde weide, maar die had ik in Nederland nog nooit gezien.

Toch blijken er kleurige Europese familieleden te bestaan. In een bos op de oostpunt van Rügen werd vorig jaar mijn oog getrokken door een plant die zowel blauwe als oranjegele bloemen leek te dragen. Bij beter kijken bleek het om een hengelachtige plant te gaan met tussen de bloempjes flinke brede klokjesblauwe schutbladen. Deze *Melampyrum nemorosum* ("bos"-hengel) is een plant van het meer continentale Europese bos, naar ik denk op wat rijkere bodems. In Polen heb ik hem afgelopen zomer zeer uitbundig zien bloeien in een bos ..... op een opslagplaats van de wegenbouw! Daar was het een feest van blauw en geel. In het hongaars heet de plant zoiets als blauwe staartster. Op de

meeste foto's en dia's wordt dat fraaie blauw overigens een roodpaars door het zogenaamde "ageratum"-effect.

zwartkorensoorten en uilenklaver

Toen we dat Rügense bos uitkwamen, viel mijn oog op een wel zeer uitbundig aandoende en mooi gekleurde groei van "rode klaver", door de afrastering en over bouwmaterialenhopen van een ooit volkseigen asbestcementplaten-zomerhuisjeskamp. Ook dat was een verrassing: het bleek de Wilde weit (*Melampyrum arvense*). Mijn vergissing was niet zo vreemd. Ooit hebben Amerikanen één van hun helmkruidachtigen Owl's clover (*Orthocarpus purpureus*) genoemd vanwege een oppervlakkige gelijkenis met rode klaver. Pas dichtbij zie je de uitbundige bloeiwijze van karmijnrode schutbladen met daartussen de duidelijk aanwezige karmijnrood- en creme-keurige bloemen. De Oecologische Flora noemt het eertijds een parasiet van granen in akkers op kalkrijke, niet te zware kleigrond. Hier zal of de keileembodem kalkrijk zijn geweest (Rügens krijt!) of door cement kalkrijk zijn geworden. Later in Hongarije en Polen zagen we de Wilde weit weer in kalkrijke gebieden, waar, zoals in het Aggtelek Nationale Park, de akkerbouw was stopgezet en vervangen door beweiding met loslopende paarden. De bloemenrijkdom daar, in de graslanden op verkarste kalksteenheuveld deed nauwelijks onder voor die in hooggebergten.

Verder leverde Hongarije de kennismaking op met een derde, iets minder kleurig familielid, de "hanekam"-hengel (*Melampyrum cristatum*) die zo'n beetje qua kleurigheid van de schutbladen in staat tussen Hengel en Wilde weit.

We komen weliswaar nog niet aan meer dan ongeveer 7 (midden-)europese *Melampyrum*s, tegenover de 50 *Castilleja*'s. Maar toch: Europa staat qua kleurigheid van die halfparasitaire helmkruidachtigen aardig quitte met de VS. Zo fraai als de *M. nemorosum* met zijn oranjegele bloempjes en zijn blauwe schutbladen zul je weinig planten zien. Daar kan zelfs geen roodaangelopen verwaande indiaanse verkwast tegenop! Misschien moeten we de blik eens naar het oosten richten om te worden verrast.

14 SPAREN

Marit

De school waar ik leerde lezen had van die mooie tegels in de gang. Kleurige banen, waarop wij kindertjes vanzelf in nette rijen naar de klas marcheerden. Daarbij passeerden we een tegeltableau, in Jugendstil, met vogels erop en letters eronder. Het duurde tot de lente van dat eerste schooljaar eer we die krulletters konden lezen:

'SPAAR DE VOGELS'.

Welnu, dat trof. Juist dat voorjaar vielen de jonge vogels als rijpe appels uit de bomen. En er werd op school wel meer gespaard: oude kranten voor het schoolreisje, melkdoppen voor de derde kindjes van de wereld. Dus waarom geen vogeltjes voor onze lieve juf? Als ze dat nu leuk vond. Dus raapten wij alle uit het nest gevallen stakkertjes van de weg naar school op en maakten haar er blij mee. En in welke staat van zieligheid ze ook verkeerden: juf wist raad. Ze bracht ze in het speelkwartier vliegensvlug naar het vogeltjesziekenhuis dat zij alleen wist te vinden. Als er dan de week daarop een vogel zat te fluiten op het schooldak, wist ze precies dat het dat beestje was dat jij had opgeraapt. En dat het nu weer helemaal beter was en zong uit dankbaarheid.

Lieve juffrouw. Helaas liep ze een bruidegom tegen het lijf. De klas moest nog voor hem zingen op de bruiloft. Achteraf hadden we hem liever die belachelijke hoge hoed van zijn knar gemept met onze ereboogjes, want door zijn schuld kwam de juf nooit meer terug op school.

Er kwam een nieuwe, een valse, zo een die je kauwgum inpikte. Die melkdoppen hield ze vast ook zelf. Zij kon natuurlijk geen bruidegom vinden en wat nog erger was: ze wist niet waar het vogeltjesziekenhuis was. Toen we haar een plat, van het asfalt geschraapt diertje aanreikten ter reanimatie, kreet zij: "Doe weg die vuiligheid!" Ze gaf ons nog straf ook omdat we te laat waren door het schrapen. Toen zijn we maar gestopt met vogels sparen. Voortaan begroeven we ze gewoon.

Pas in Zoetermeer kreeg ik weer verzamelkriebels. Al die vogels hier en zoveel soorten! Dat was ik niet gewend waar ik eerst woonde. Dan koop je dus als nieuwsgierig mens een Boek. Je wilt weten wat je ziet vliegen. En vervolgens word je hebberig. Al die andere vogels op die fraaie platen móet je ook gezien hebben, in het echt en in het wild. Je wilt al bladerend kunnen zeggen: die en die ken ik persoonlijk. Je gaat dus weer: vogels sparen. In Zoetermeer gaat dat haast vanzelf. Het lijkt wel of je, als je hier komt wonen, een abonnement cadeau krijgt op Vogelnet, compleet met Pluspakket. Niet alleen merels en roodborstjes maar ook een bonte specht die roffelt op je tuinhuisje, dodaarsjes in de sloot, met de kerst een ijsvogel en als je een rondje om de Noord-Aa fietst, ooievaars en soms heilige ibissen.

(Ibissen? Jazeker. Bij de veenweidekaasboerderij, november 95. Maar horen die wel in de verzameling? Waren die wel echt wild? De Vogelwerkgroep, hoorde ik, hield ze geheim om de polder te behoeden voor overstroming door 'spotters'. Later kwamen ze toch in de krant. Logisch. Want wat is de lol van zo'n waarneming als je er niet mee mag pronken?)

Toch blijft het me verbazen dat iedereen dat maar zo gewoon lijkt te vinden, al die vogels in Zoetermeer. Ik zie in onze straat voorbijgangers dwars door zwermen putters stekkeren zonder zelfs maar op te kijken naar al dat moois dat voor hun voeten opstuift. Maar ook de

kenners doen vaak zo zuinig over de Zoetermeerse natuur. Neem nu zo'n beschrijving in de Groengids van het Zuidhollands Landschap.

Voorburg, dat als het zo uitkomt plantsoenen compleet met broedende vogels door de snippermachine draait, krijgt een bladzij vol over zijn groenstrookje langs de Vliet, een parkje waarin één ontheemde metasequoia en 'veel groenlingen', een formeel kruidentuintje in het door de spoorlijn verziekte Hofwijck.

En hoe wordt Zoetermeer gepresenteerd? Als 'koploper in biodiversiteit' of zoiets?

Welnee. Met spijt over de groei tot stad en de mededeling dat er voor de groenzoeker toch 'wel een en ander te beleven' is. Het Westerpark wordt afgedaan als 'een kleine natuurtuin met eromheen een rustzone met houtwallen'.

Wat een krenterige omschrijving. Net als de natuurcolumnist van de Postiljon, die in zijn verslagje van het seminar over natuurontwikkeling in Zoetermeer (6 september 1995)

concludeert dat het hier met de natuur 'wel meevalt' omdat er 'zelfs' rietorchissen bloeien.

Hallo heren groenschrijvers! Dat schiet niet op. Op die manier blijf ik iedere zomer aan medekampeerders -die als ze horen dat je uit Zoetermeer komt altijd meewarig vragen:

"Fijn zeker om dan eens een echte boom te zien?"- uitleggen dat hier behalve echte bomen ook overal orchideeën groeien, als onkruid, zonder hekjes erom, zoals de natuur ze bedoeld heeft dus, zelfs in de middenberm, zelfs naast het benzinestation op de Meerzichtlaan, en dat onze achtertuintjes riegeleden van de egels, vleermuizen en haast nog meer vogels dan er in het vogelboek staan.

We zijn gewoon te bescheiden in Zoetermeer. Of onze PR komt niet over. Of is het een complot, zodat de rest van Nederland lekker blijft denken dat het hier een grijze steen woestijn is? Omdat we al dat moois, net als die ibissen, stiekem voor onszelf willen houden?

DATA

15 KALENDER

schrijf in Uw agenda

18 april, KNNV, do 20.00 uur. "Haal de natuur je tuin in", de eerste van twee thema-avonden over dit onderwerp door Ben Prins in het M.E.C. "De Soete aarde". Uiteraard zal het accent van deze eerste avond liggen op de lente.

20 april Vogelwerkgroep, za 8.30 uur. Excursie: Balijbos. Gids: Nico de Bruin. Verzamelen: parkeerterrein Meerzicht

20 april, FLORON-District Hollands Duin, za 9.30 uur. Excursie: inventariseren Km-hok en nieuwe soorten leren. Leiding: Joop Mourik. Verzamelen: RK-kerk aan de korte Zijweg, 5 min. lopen vanaf station Overveen.

25 april, KNNV, do 20.00 uur. Start van het SA-soortenproject in "De Soete Aarde" door de plantenwerkgroep. (zie SA-artikel in dit blad).

28 april, KNNV/IVN, zo 13.00 uur. Stinzenplanten op landgoed Te Werve, v. Vredenburgweg te Rijswijk o.l.v. Thea Veelenturf. Vertrek vanaf "De Soete Aarde" om 13.00 uur. Opgave verplicht i.v.m. het vervoer. (Jan: 079-3169210)

9 mei, Vogelwerkgroep, do 20.00 uur. Nachtegalen-excursie, plaats: Westpunt/Westerpark
Organisatie: Willem van Dijk

14 mei, KNNV/FLORON, di 20.00 uur. De stand van zaken van het floristisch onderzoek in de stedelijke gebieden van ons district, in het M.E.C. "De Soete Aarde" door Joop Mourik, FLORON-districtscoördinator.

18 mei, Vogelwerkgroep, za 8.30 uur. Fietsexcursie: Noord-Aa en polders
Organisatie: Arie Koot, verzamelen: Paviljoen Aa-zicht

19 mei, IVN, zo 14.00 uur. Excursie: polderlandschap en bewoners. Organisatie: Anja van Beek. Verzamelen: sprinterstation Buytenwegh

1 juni, FLORON-District Hollands Duin, za 9.00 uur. Excursie: inventarisatie Clingeldael
Leiding: Joop Mourik. Verzamelen: Clingeldael, Wassenaarseweg, vanaf Den Haag CS: bus 18.

8 juni, KNNV/FLORON, za 10.00 uur. Inventariseren van een km²-hok onder deskundige leiding van Joop Mourik. De keuze is dit keer op Km-hok 30.57.35 (Palenstein) gevallen.
Start 10.00 uur bij sprinterstation "Palenstein".

13 juni, Vogelwerkgroep, do 20.00 uur. Excursie: Westerpark, afsluiting seizoen. Organisatie: Peter Engelber, plaats: Westpunt/Westerpark

15 juni, Vogelwerkgroep, za 7.00 uur! Excursie: Weerribben Overijssel. Organisatie: Heleen v. d. Ark en Winfried van Meerendonk. Verzamelen: parkeerterrein Meerzicht

18 juni, KNNV, di 20.00 uur. Thema-avond "waterplanten in en rond Zoetermeer" in het M.E.C. "De Soete aarde" door Adrie v. Heerden.

21 juni, IVN vr 23.00 uur. Excursie: midzomernachtswandeling. Organisatie: Agnes v. d. Linden. Verzamelen: Westpunt/Westerpark

29 juni, KNNV, 10.00 uur. Westerparkexcursie o.l.v. Peter v. Wely. Dit keer zullen i.v.m. het landelijk georganiseerde KNNV/NJN libellen-weekend de Zoetermeerse libellen in de belangstelling staan. (Zie ook blz. 25). Start bij het "Westpunt" om 10.00 uur.

16 REGISTER

aeshna mixta	26	hooibeestje	18	orthocarpus purpurescens	28
algen	22	humming-birds	27	owl's clover	28
argusvlinder	18	ibis	29,30	parviflora	27
bacteriën	22	icarusblauwtje	18	penstemon	27
bijeneter	21	ijsvogel	29	pimpernelblauwtje	16
bijeneters	21	indiaanse verkwasten	27	pinksterbloem	18
blauwe staartster	27	ischnura elegans	26	platbuik	26
blauwe zegge	16	klein glaskruid	16	platbuiklibel	25
blauwgras	16	kleine pimpernel	16	pyrum pratense	27
bleke morgenster	16	kleine roodoogjuffer	26	raderdiertjes	22
boerenwormkruid	18	kleine vuurvlinder	18	ratelaar	27
boomblauwtje	18	kruipe larve	25	ratten	21
bos-hengel	27	lange ereprijs	16	rhinanthus sp.	27
boskruiskruid	17	lantaarntje	26	rietorchis	30
bruin blauwtje	18	larvehuid	25	roodborst	29
bruin zandoojge	18	lestes sponza	26	rouwmantel	17,18
castilleja	27,28	libel	25	ruige weegbree	16
castilleja miniata	27	libellula depressa	26	slang	21
coenagrion pulchellum	26	look zonder look	18	sleedoornpage	18
Collinsia	27	lupinen	27	spaanse ruiter	16
daphnia	23	Lupinus latifolius	27	stijve wikke	16
diatomee	23	Melampyrum arvense	28	Surirella	23
diatomeeën	23	Melampyrum cristatum	28	sympetrum sanguineum	25
dodaars	29	Melampyrum nemorosum	27	synedra	23
donker pimpernelblauwtje	16	Melampyrum	28	trilgras	16
eencellige protozoën	22	merel	29	tripmadam	16
egel	30	Metasequoia	30	variabele waterjuffer	26
erythromma viridulum	26	micro-organismen	22	veenmelkvioltje	16
fragillaria	23	mimulus	27	veldsalie	16
gewone pantserjuffer	26	moerasspirea	16	vleermuis	30
grijskruid	16	moeraswolfsmelk	16	vliegende paardenbijter	26
groenling	30	nemorosum	28	watervlo	22,23
grote boterbloem	16	ntzschia	23	weidekervel	16
grote pimpernel	16	oeverlibel	25	wilde weit	28
halfparasieten	27	oeverzwaluw	20,21	zandwolfsmelk	16
hanekam-hengel	28	oeverzwaluwwal	20	zilvermeeuw	21
heidelibel	25	ooievaar	29	zwartsprietdikkopje	18
heilige ibis	29	oranjetipje	18,19		
helmkruidachtigen	27	orchidee	16,30		
hengel	27,28	orthetrum cancellatum	25		

17 NAMEN

Bestuur

Jan Parmentier, voorzitter (3169210)

Annet de Jong, plaatsvervangend voorzitter
(3422924)

Tilly Kester, secretaris

Hans Bieze, penningmeester (3421351)

Johan Vos, natuurhistorisch secretaris

Els Prins, plaatsvervangend

natuurhistorisch secretaris (0795931749)

REDACTIE KWARTAALBERICHT

Taeke M. de Jong

Marsmanhove 2

2726 CM Zoetermeer

telefoon:

werk:015-2785965

thuis:079-3516599

Kopij kan hier worden ingeleverd in getypte vorm of op floppy (platte DOS-tekst of WP 5.1).

Typ soortnamen met kleine letters! Het woord "mens" wordt immers ook niet met een hoofdletter geschreven. Je kunt ook een afspraak met Taeke maken om samen een verhaal te maken. Vooral ervaringen uit het Zoetermeerse verleden vallen bij hem in goede aarde. Je kletst met een kop koffie wat voor je uit en naast je zie je bij Taeke op de laptop een verhaaltje ontstaan dat je kunt controleren en wijzigen waar je bij zit.

Inleverdatum geschreven kopij juli-nummer: eind juni bij Taeke de Jong.

Denk aan de rubriek in het kwartaalblad:

Gezien in Zoetermeer!

Het gaat hier om waarnemingen van Zoetermeerse KNNV'ers. Ziet of ervaart u iets in de Zoetermeerse natuur, maak er dan een berichtje van (met vermelding van waar en wanneer) en stuur het op Taeke.

IK WIL OOK LID WORDEN

Ondergetekende,

.....Naam

.....Adres

.....postcode

.....telefoon

0 geeft zich op als lid van de KNNV-Zoetermeer

0 wil graag nader geïnformeerd worden over de KNNV

Lidmaatschap: fl 50,- per jaar, inclusief abonnement op Natura.

Huisgenootleden: fl 25,- per jaar.

Dit formulier kunt U inleveren bij of toezenden aan:

Jan Parmentier
Regentessestraat 8
2713 EM Zoetermeer

of aan:

Annet de Jong
Gaffelaarkade 2
2725 CD Zoetermeer